

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ'NİN YEMEN STRATEJİSİ: AYRILIKÇI GRUPLAR ÜZERİNDEN LİMAN ŐEHİRLERİNİ KONTROL

MURAD SAHLOL

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2020

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ISBN : 978-605-06852-7-5

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adresi : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon: +90 (312) 430 26 09 Faks: +90 (312) 430 39 48

Email: info@orsam.org.tr

Fotoğraflar: Shutterstock & Anadolu Ajansı

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi
مرکز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

RAPOR

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ’NİN YEMEN STRATEJİSİ: AYRILIKÇI GRUPLAR ÜZERİNDEN LİMAN ŐEHİRLERİNİ KONTROL

Yazar Hakkında

Murad Sahlol

Lisans eğitimini 2016’da Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’nde tamamladıktan sonra Polis Akademisi’nde Uluslararası Bölümünde yüksek lisans eğitimini bittirdi. 2018’da Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Körfez araştırmacısı (stajyer) olarak 6 ay çalıştı. Başlıca araştırma alanları Körfez bölgesi merkezli politika ve güvenlik konularıdır.

Nisan 2020

İçindekiler

Özet	3
Giriş	3
BAE'nin Yemen'de Yayılma Stratejisi	4
Güney Kıyı Şeridi (Arap Denizi)	5
Aden'deki Limanlar ve Havaalanı	5
Sokotra Takımadası ve Limanı	7
Belhaf, Dabbe ve Naştun Limanları	9
Batı Kıyı Şeridi (Kızıldeniz)	11
Meyun Adası ve Zübab	11
Maha ve Hudeyde Limanları	12
BAE'nin Yemen'de Siyasi ve Askeri Kuvvetler Oluşturma Stratejisi	13
Güney Geçiş Konseyi (GGK)	13
Güvenlik Kemer Kuvvetleri	15
Amalika Tugayları ve Cumhuriyet Bekçileri Kuvvetleri	16
Hadramut, Şabva ve Mahra Elitlerinin Kuvvetleri (Elit Kuvvetler)	17
Sonuç	20
Sonnot	23

Özet

Bu çalışma Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) Yemen politikasını, Yemen Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi'nin hükümetine karşı İran destekli Husi hareketi ve Yemen'nin eski Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih'e bağlı güçlerin Eylül 2014 darbesini gerçekleştirmesi sonrasında merkeze alarak incelemektedir. Suudi Arabistan öncülüğündeki Arap Koalisyonu, darbecilere karşı 25 Mart 2015 tarihinde "Karrarlık Fırtınası" adıyla bir askeri operasyon başlatmıştır. Yemen'deki iç karışıklıkları gidermek için Arap Koalisyonu dahilinde Yemen'de askeri müdahaleye katılan BAE, ülkedeki iç çatışmanın önüne geçemediği gibi Yemen meşru hükümetinin varlığının korunması yönünde bir adım da atmamıştır. BAE'nin Yemen müdahalesi boyunca temel motivasyonu Kızıldeniz ve Bab'ül Mendep'in rakip bir gücün eline geçmemesi doğrultusunda güneydeki ayrılıkçı hareketlerin desteklenmesi şeklinde özetlenebilir. BAE'nin 2015'te Yemen'e askeri müdahale kararı almasında, bölgedeki güç rekabeti olgusunun etkili olduğu ve BAE'nin Yemen'deki faaliyetlerinde ekonomik çıkar, güç ve bölgesel hegemonya arayışını devam ettirdiği gözlemlenmektedir. Geçen 5 yılın ardından, BAE'nin de dahil olduğu Arap Koalisyonu ise Yemen'de hedeflediği sonuçları elde edememiştir.

Giriş

Son yıllarda Ortadoğu bölgesi önemli bir güvenlik boşluğuna tanık olmuştur. Özellikle ABD güçlerinin Irak'tan kısmen çekilmesi ve Arap Baharı devrimlerinden sonra bölgedeki bazı uzun soluklu dikta rejimlerinin yıkılması, bu güvenlik boşluğunu ortaya çıkaran iki önemli etkidir. Arap Baharı'nın gerçekleştiği ülkelerdeki istikrarsızlığı istismar ederek etkisini genişletmeyi ve hegemonyasını elde etmeyi amaçlayan İran, Suudi Arabistan ve BAE gibi ülkeler giderek şiddetlenen bir güç rekabetine girmişlerdir. Bu bağlamda, BAE bölgedeki tica-

ret güzergahlarını ve kargo hatlarını kontrol etmeyi önemsemektedir. BAE'nin amaçları esas olarak Kızıldeniz'e ve Batı Hint Okyanusu'na bakan limanların kontrolünü ele geçirmektir.¹

Bu sebeple, Bab'ül Mendep Boğazı'nın da BAE faaliyetleri açısından ayrı bir öneminin olduğu belirtilmelidir. Bu iki bölgenin stratejik önemi; Asya, Afrika ve Avrupa'yı birbirine bağlaması ve uluslararası ticaret güzergahlarının kavşağında bulunmasıdır. BAE açısından İran'ın Hürmüz Boğazı'ndaki varlığı, BAE'nin küresel ticaretine tehdit teşkil etmektedir. Bu yüzden BAE, İran'a karşı bir güç dengesi oluşturmak için Hürmüz Boğazı'nın karşı tarafında bulunan Bab'ül-Mendeb Boğazı'nın ve Kızıldeniz'deki uluslararası deniz ticaret yollarının ele geçirilmesine önem vermektedir.² Öte yandan BAE, ekonomik kaynaklarını çeşitlendirmeye ve petrol dışındaki diğer ekonomik kaynakları aramaya ve geliştirmeye gayret göstermektedir. Bu nedenle bölgedeki uluslararası ticaret yolları üzerinde baskın bir unsur olmayı hedefleyen BAE, özellikle Asya ticaret yollarında, Hint Okyanusu'nda ve Kızıldeniz koridorlarına bağlı olan Çin rotasında etkin olmaya, bir anlamda Çin'in "Bir Kuşak Bir Yol" projesinde kendisine önemli bir konum atfedilmesini sağlamaya çalışmaktadır.

Yemen, Somali, Eritre, Cibuti, Sudan ve Mısır gibi ülkeler limanlarını ve su yollarını geliştirmek için kendi aralarında büyük rekabet halindedir. BAE de bu rekabet içinde kendi limanlarının uzun vadede işletilmesini sağlamayı amaçlamıştır.³ Bu nedenle BAE, bölgedeki limanlarının, özellikle Hint Okyanusu'na ve Kızıldeniz'e bakan limanlarının geliştirilmesi için rekabetini sürdürmektedir. BAE'nin sürdürdüğü rekabet sadece bölgedeki deniz ticaret rotalarıyla sınırlı değildir. BAE, genellikle bölgedeki yakınlaşma alanları ve noktaları üzerindeki statüsünü ve askeri varlığını da geliştirmeye çalışmaktadır. Buradaki temel amaç, büyük güçler arasında bölgesel ve küresel bir konumu garanti eden geniş bir etki alanı oluşturmaktır.

BAE'nin Yemen'de Arap koalisyonunun askeri operasyonlarının ve Yemen hükümeti ile yürütülen koordinasyonun temel çerçevesi dışında özel bir stratejiye sahip olduğu görülmektedir.

Yemen'de Arap Baharı devrimlerinin bir uzantısı olarak 11 Şubat 2011 tarihinde bir devrim gerçekleşmiş ve Yemen halkının çağdaş, sivil bir devlet arzusunu karşılayacak yeni bir sistem ve anayasa yapımı için Ulusal Diyalog Konferansı toplanmıştır. Fakat Husi-Salih güçleri tarafından 21 Eylül 2014 tarihinde gerçekleştirilen darbenin Yemen'in bütün bölgelerine yayılmasından sonra, Yemen Cumhurbaşkanı Hadi'nin isteği üzerine, Mart 2015'te Suudi Arabistan Krallığı'nın öncülük ettiği bazı Arap ülkeleri (Bahreyn, Mısır, Ürdün, Kuveyt, Fas, Sudan ve Katar), Pakistan ve BAE "Kararlılık Fırtınası" adıyla bir operasyon başlattı. Ancak Katar, Fas, Pakistan ve Ürdün koalisyon operasyona başladıktan kısa bir süre sonra operasyondan çekildi.⁴ Operasyonun ismi 22 Nisan'da "Umudun Yeniden Tesisi" şeklinde değiştirildi.⁵ Operasyonun amaçları, Kuzey Yemen bölgesinde etkili olan Husi-Salih militanlarının Yemenlilere karşı gerçekleştirdiği saldırıları engellemek, darbe yapılan Hadi hükümetini tekrardan iktidara getirmek, Yemen denizlerinden geçen uluslararası ticaret yollarını korumak ve bölgede artan İran genişlemesini durdurmak şeklinde duyuruldu.

BAE, Suudi Arabistan'la birlikte bölgedeki İran etkisine karşı koymak için Yemen'e aske-

ri müdahalede bulunmuştur. İran destekli Husi hareketine karşı gerçekleştirilen operasyonlar, Yemen'deki meşru hükümetle iş birliği ve koordinasyon içinde uygulamaya koyulmuştur. Fakat Yemen'deki altyapının yok edilmiş olmasını ve meşru hükümetin durumu askeri ve politik olarak kontrol etmekteki yetersizliğini işaret eden BAE, Yemen hükümetiyle iş birliğini bir kenara bırakarak kendi uygulamalarını geliştirme yoluna gitmiştir. BAE'nin Husi-Salih kuvvetlerinden kurtarılan güney ve batı bölgelerinde Yemen'deki askeri varlığını devam ettirmesi ve kendi insani yardım ve kalkınma projelerini yürütmesi bunun en çarpıcı örneğidir. Liman, havaalanı, adalar, ülkeye giriş-çıkışı sağlayan geçitler ve resmi sınır kapıları gibi kritik olarak nitelendirilebilecek birçok noktayı hâkimiyetine alan BAE, bu suretle başta güneydeki araziler olmak üzere Yemen topraklarını kapsayan bir kontrol mekanizması kurma hedefini gerçekleştirmeye yönelmiştir. Böylelikle BAE'nin bir yandan Yemen özelinde yayılırken diğer yandan burada elde ettiği stratejik kazanımlar sayesinde ekonomik bölgesel güç ve nüfuzunu artırmayı hedefleyen bir politika uyguladığı söylenebilir.

BAE'nin Yemen'de Yayılma Stratejisi

BAE'nin Yemen'de Arap koalisyonunun askeri operasyonlarının ve Yemen hükümeti ile yürütülen koordinasyonun temel çerçevesi dışında özel bir stratejiye sahip olduğu görülmektedir. Bu stratejinin ise öncelikle Yemen'in meşru hükümetinin rolünü zayıflatılmasına ve Başkan Hadi'nin Yemen'deki etkisinin azaltılmasına yönelik olduğu söylenebilir. Bir diğer ifadeyle BAE, Yemen hükümetine paralel siyasi ve askeri varlıklar oluşturma çabası içinde olmuştur. Bunlardan gittiği birtakım amaçlar vardır. Özellikle meşru hükümetin elindeki en önemli stratejik noktalardan biri olan Babü'l-Mendeb Boğazı ve bunun gibi stratejik ve önemli yerler, kontrol edilmesi amaçlanan yerlerdir. BAE Yemen'deki politikalarını Husi-Salih güçlerinin

yanı sıra el-Kaide ve DAEŞ gibi terör örgütleriyle mücadele adı altında uygulamaktadır.

Güney Kıyı Şeridi (Arap Denizi)

BAE, stratejik deniz alanlarını ele geçirme politikasının bir parçası olarak, Yemen'in güneyindeki havalimanlarını, limanları ve adalar üzerindeki kontrolü ele geçirmiştir. Güneyde ise Husi kuvvetleri bulunmamasına rağmen, BAE bu alanı DAEŞ ve el-Kaide ile savaşmak bahanesiyle kontrol etmeyi başardı.

Aden'deki Limanlar ve Havaalanı

BAE'nin Aden'i kontrol etme stratejisinin bir uzantısı olarak BAE silahlı kuvvetleri ve ona bağlı Güney Siyasi Geçiş Konseyi (Southern Transitional Council) ve Güvenlik Kemer Kuvvetleri (Security Belt Forces) gibi siyasi ve askeri unsurlar bugün Aden Limanı'nı tam olarak kontrol etmekte, gemilerin giriş ve çıkışını denetlemektedirler. Bu kuvvetler aynı zamanda Aden Uluslararası Havaalanı'nın kontrolünü de tamamen elinde tutmaktadır. Bu durumda BAE, Babü'l-Mendeb Boğazı ve Aden

Limanı'ndaki istasyonları ve havaalanını denetimi altına alarak tüm ulaşım yollarının kontrolünü ele geçirmiştir. Ulaşım BAE'nin kontrolü altına girdikten sonra Aden Limanı'nın düşük kapasiteli kullanımı Yemen ekonomisinin zarar görmesine ve liman çalışmalarının durdurulmasına neden olmuştur.⁶

Aslında Yemen hükümeti, Aden şehrine yönelik bir güvenlik operasyonu uygulamamakta; bazı resmi kurum ve kuruluşlar için yalnızca idari ve teknik çalışmalar yürütmekteydi. Bu bağlamda Yemen Ulaştırma Bakanı Salih el-Cabvani, "Aden Havaalanı'nın güvenliği hususunda kontrol sahibi değiliz, ancak havaalanının güvenliği Yemen hükümetiyle bağlantısı olmayan bir gücün elindedir"⁷ ifadelerini kullanmıştır. Yemen hükümeti, havaalanını tekrar kontrolü altına almak için girişimde bulunmuş fakat bu girişimler BAE'ye bağlı kuvvetler tarafından engellenmiştir. Yemen Cumhurbaşkanı Aden'deyken, havaalanını kontrol etmek için önlemler almak üzere başbakan ve bakanlarla koordineli planlama yapmış ve çalışmalar yürütmüştür. 2017 başında, BAE'ye bağlı Güvenlik Kemer Kuvvetleri'nin denetimi altında olan

Aden Havaalanı Yemen Cumhurbaşkanı'nın talimatıyla Cumhurbaşkanlığı Koruma Güçleri tarafından kuşatılmıştır. Ancak, BAE tarafından Apache uçağı ile Cumhurbaşkanlığı Koruma Kuvvetleri'ne ait bir askeri araç bombalandıktan sonra çatışma, Cumhurbaşkanlığı Koruma Güçleri'nin geri çekilmesiyle sona ermiştir.⁸ Yemen hükümetinin Husi ve Salih güçlerinden kurtarılan şehirlerin yönetimini ve etkinliğini geri almak için yaptığı çalışmalar, bu bölgede çıkarları olan taraflarca tehdit ve suikast aracılığıyla engellenmeye çalışılmaktadır.

BAE'nin Babü'l-Mendeb Boğazı, Aden Havaalanı ve çevresindeki adalar gibi önemli alanları ve merkezleri denetimine alması, Yemen hükümetini kontrol politikası açısından önemli bir adımdır. Öte yandan BAE, Batı ülkelerine özellikle batı kıyı bölgesinde ve Babü'l-Mendeb Boğazı'nda kendi menfaatlerini ve uluslararası toplumun menfaatlerini koruduğunu belirten bir mesaj vermiştir. Bu nedenle BAE, Yemen hükümetiyle koordinasyon içinde olmadan ve hükümetten izin almadan, askeri güç ve üsler oluşturarak Yemen'i nüfuzu altına almak ve politikasını gerçekleştirmek için çaba harcamaktadır.

BAE, Haziran 2019'dan itibaren askeri kuvvetlerini Yemen'in batısından ve güneyinden, özellikle de Aden şehrinde tahliye etmeye başlamıştır. BAE, tahliye nedenini açıklamamış, ancak güçlerinin Yemen'in güneyindeki terör örgütleriyle savaşmaya devam edeceğini doğrulamıştır.⁹ Bu hususta, Yemen Ulaştırma Bakanı Salih el-Cebvani, BAE'nin askeri kuvvetleri Yemen'den çekilmesi konusunda "Yemen hükümetine karşı darbeyi gerçekleştirdikten sonra çekildiler ve Aden şehrini kendilerine bağlı ücretli kuvvetlere teslim ettiler" demiştir.¹⁰ Nitekim bu bölgeler BAE'nin nüfuzundaki milis güçlerinin kontrolü altında kalmaya devam etmektedir.¹¹

Suudi Arabistan, BAE'nin Yemen'in güneyindeki ve batısındaki politikası konusunda herhangi bir resmi pozisyon almamıştır. Öyle

ki Suudi Arabistan, BAE ile arasında Yemen'in kontrolünü ele geçirmek için gizli bir anlaşma yapmış gibi hareket etmektedir. Ayrıca geçici başkent Aden'de Yemen hükümeti ile BAE arasında yaşanan çatışma arasında Suudi Arabistan'ın tarafsızlık pozisyonu alması bunun bir kanıtıdır. Bunların yanı sıra, Suudi Arabistan, 2017 yılından şimdiye kadar Yemen'in devrimcilerin elinden kurtarıldıktan sonra Yemen Cumhurbaşkanı Hadi ve hükümetin geçici başkent Aden'e dönüşünü destekleme girişiminde bulunmamıştır ve bu da BAE'nin güneydeki projesini destekleme arzusuyla uyumlu hareket ettiğini gösterir.

BAE, güney ve batı Yemen'deki stratejik bölgelerin kontrolünü sağlamlaştırdıktan sonra, Husi hareketiyle mücadele etmeyi yavaş yavaş ihmal etmeye başladı ve Husiler savaşın yükünü Suudi Arabistan'a yükledi. Bu durum, Suudi Arabistan ile BAE arasındaki anlaşmazlığı daha da yoğunlaştırdı. Bu sırada, Suudi Arabistan, Yemen'in güneyindeki meşru hükümet ordusunu ve hükümetle beraber savaşan kabileleri BAE destekli askeri güçlere karşı desteklemeye başlamıştır. Hükümet ordusu Ağustos 2019'da, Suudi Arabistan'ın desteğiyle, BAE'yi destekleyen Güney Geçici Konsey kuvvetlerine karşı savaş başlattı ve savaş sırasında BAE hava kuvvetleri müdahale edip Yemen ordusundan yaklaşık 300 askeri öldürdü. BAE'nin bu olaya müdahalesi Yemen ordusunun ve ona bağlı kuvvetlerin Aden'e doğru ilerlemesini engellemiştir.

Suudi Arabistan'ın BAE'nin Yemen'in güneyindeki politikasını bozma çalışmaları durmadı ve Kasım 2019'da Suudi Arabistan Yemen hükümeti ile Güney Geçiş Konseyi arasında bir barış anlaşması çağrısında bulundu. Suudi Arabistan'ın bu anlaşmadan amacı Yemen güneyindeki BAE kontrolünü sınırlandırmaktır. Anlaşmanın en önemli maddelerinden biri güneyde bulunan BAE yanlısı askeri güçlerin bulundukları şehirlerin dışına çıkarılması ve bu askeri güçlerin Yemen ordusuna dahil edilme-

siydi. Ayrıca bu anlaşma, Yemen hükümetinin bir ay içinde Suudi Arabistan'dan Aden'e dönmelerini vurgulamaktaydı. Anlaşmaya göre, Suudi Arabistan anlaşmanın uygulanmasını denetleyecekti. Ancak, anlaşma şartları Güney Geçiş Konseyi tarafından uygulanmamıştır.

Suudi Arabistan ile BAE arasındaki anlaşmazlık Yemen'deki askeri duruma da yansımıştır. İki ülke arasındaki bu anlaşmazlık Yemen'in kuzeyindeki Husi hareketine karşı askeri hamleyi zayıflatmış ve hareketin kendi askeri imkanlarını geliştirmesine yol açmıştır. Bunun sonucunda, Husiler Suudi Arabistan topraklarını hedef almaya başlamışlardır. Ayrıca, Suudi Arabistan ve BAE arasındaki çatışmanın devam etmesi, iki ülkenin Yemen'deki İran destekli Husi hareketini ortadan kaldırma politikalarından sapıldığı anlamına gelmektedir.

Sokotra Takımadası ve Limanı

Sokotra, Yemen hakimiyeti altında olup sonradan BAE tarafından ele geçirilen önemli stratejik adalardan biridir. Sokotra takımadaları, en büyük ada olan Sokotra'nın yanı sıra Abdü'l-Küri, Semha ve Derse gibi küçük adalardan oluşmaktadır. Arap Yarımadası'nın güney sahilinde, Hint Okyanusu ile Arap Denizi'nin birleştiği yerde, Afrika Boynuzu'nun doğusunda bulunmaktadır.

BAE, Ekim 2015'te Tshabla ve MIG kasırgalarının adayı vurmasından sonra buralarda nüfuz politikası yürütmeye başladı. BAE o sırada adanın zayıflayan insani durumunu güçlendirmek ve buna ek olarak kasırgaların neden olduğu zararları önlemek için merkezi hükümetin ve yerel makamların düşük performansını istismar etmiştir. Böylece BAE, Sokotra'da BAE Kızılay Derneği ve Halife Hayır Vakfı aracılığıyla "insani faaliyetler" yürütmüştür. BAE hükümeti kasırgadan etkilenen bölgelerde mahsur kalan insanları kurtarmak için uçak ve saha ekipleri göndermiş, yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kalan insanlar için birçok

kamp kurmuş, kasırgadan etkilenen vatandaşlara maddi ve lojistik yardım sunmuştur.¹² BAE tarafından yapılan çalışmalar başlangıçta ada vatandaşlarının gözünde olumlu bir imaj oluşturmayı amaçlamaktaydı.

Sokotra takımadaları Yemen'deki savaş bölgelerinden ve çatışmalardan uzak olmasına rağmen BAE burada büyük bir askeri üs kurup adadaki limanları ve uluslararası ticaret yollarını önemli ölçüde kontrolü altına almıştır.¹³ Fransız Intelligence Online sitesi, Aralık 2017'de hazırladığı raporda BAE'nin adadaki varlığını çeşitli yönleriyle ortaya koymuştur. Raporda, BAE'nin adayı askeri bir kışlaya dönüştürerek askeri faaliyetlerini uygulamakta olduğu ve Sokotra Adası'nı kendisine ait bir toprak parçasıymış gibi faaliyetlerde bulunduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, BAE'nin adada bir askeri kuvvet (özel kuvvetler) kurduğu, bu kuvveti eğittiği ve silahlarla desteklediği vurgulanmıştır. Rapora göre, BAE adanın demografisini değiştirmeye çalışmakta ve adayı izole etmek için vatandaşları göçe teşvik etmeye devam etmektedir.¹⁴

BAE kuvvetleri Sokotra'ya ilk girdiği andan itibaren adadaki havaalanının ve limanın tam kontrolünü ele geçirmeye çalışmış, adada bir askeri kontrol noktası oluşturmuş ve havaalanı yakınlarında bir askeri hava üssü kurmuştur.¹⁵ Adaya giren ve adadan çıkan gönderiler Yemen gümrük idaresince değil BAE'li yetkililer tarafından kontrol edilmektedir. Ayrıca Sokotra Limanı'ndaki görevliler de BAE'ye yakın kişilerle değiştirilmiştir.¹⁶

BAE, adadaki tüm hizmet ve kalkınma sektörlerine hakim olmaya çalışmaktadır. Böylece, ada BAE'ye bağlı kalmaya devam ederken her alanda kamu hizmeti sağlanması yoluyla da ada nüfusu üzerinde etkili olmaya çalışılmaktadır. Adadaki vatandaşlara yapılan yardım harcamalarını telafi etmek için Yemen hükümetinin bilgisi dışında yatırım ve ekonomi sektörleri oluşturulmaktadır. İngiliz The Independent gazetesi tarafından 2 Mayıs 2018 tarihinde yayınlanan haberde, BAE'nin adada bir telekomünikasyon

ağı kurduğu, elektrik santrali inşa ettiği, toplu evlilik projelerini desteklediği, Sokotralı gençler için tam burs sağladığı, ürettiği gıda ürünleri ile adanın satış mağazalarını doldurduğu ve bunların da etkisiyle BAE dirheminin adanın en çok işlem gören para birimlerinden biri haline geldiği kaydedilmiştir. Bunun yanında BAE, Sokotra'daki halkın acil tedavi ihtiyacını ve sağlık merkezlerinin çok az ve kalitesiz olduğunu görünce, sağlık hizmeti alanında da faaliyetler gerçekleştirmeye başlamıştır. Aynı habere göre, adadaki bazı hastaları uçaklarla Abu Dabi'ye götürüp ücretsiz tedavi ettirmiştir. Ayrıca, Yemen Cumhuriyeti vatandaşlarının BAE'ye herhangi bir amaç için girmelerini engellerken, Sokotra vatandaşları için özel çalışma izinleri sağlamaktadır.¹⁷

Bunların yanı sıra BAE'nin Sokotra'daki ekonomik faaliyetleri de giderek artmaktadır. BAE adadaki balık işletmelerinin alımından sonra bir balık işleme tesisi kurmuş ve üretilen balıkları ihraç etmeye başlamıştır. BAE'li Al-Mazrouei Şirketi, iç turizm için onlarca otobüs temin ederek bir turizm şirketi açmış ve Ye-

men Petrol Bakanlığı'ndan izin almaksızın bir petrol istasyonu kurmuştur. Yine bu dönemde Abu Dabi ile Sokotra Adası arasında haftalık seferler düzenleyen Rotana Havacılık Şirketi kurulmuştur.¹⁸

BAE'nin Sokotra'da ülkenin çevre koruma yasalarına ve adanın imar planına aykırı faaliyetleriyle karşılaşmaktadır. BAE tarafından Yemen'de yasayla yasaklanan Dexim tabiat rezervinde çok sayıda arazi satın alınmıştır. BAE'li yetkililerin, adada bol bulunan nadir taşları, ağaçları ve hayvanları da ada dışına çıkardığı görülmektedir. Temmuz 2016'da Sokotra Valiliği Çevre ve Kalkınma Ajansı tarafından yayınlanan belgede Sokotra'da denizcilik faaliyetlerini yürütmekle görevli deniz amiri BAE'nin nadir Sokotra taşlarının herhangi bir yasal gerekçe ve hükümetin bilgisi olmadan ihraç edilmesine izin vermekten sorumlu olduğunu vurgulamıştır.¹⁹ BAE hükümet gazetesinde de Abu Dabi Çevre Heyeti'nin 30 çift Sokotra karabatak kuşunun neslinin tükenmesini önlemek için faaliyette bulunduğuna yönelik haber yayınlanmıştır.²⁰

Bütün bu gelişmeler dikkatli incelendiğinde BAE'nin Sokotra'daki faaliyetlerinin Yemen halkının güvenliği ve insani yardım bağlamlarının ötesinde adada kalıcı hâkimiyet kurmak amaçlı yürütüldüğü görülebilir. Nitekim Sokotralılar BAE'nin adadaki faaliyetlerine karşı çıkmaya başladığında BAE'nin hizmet vermeyi kestiği durumlarla karşılaşmaktadır.²¹ Bu durum, BAE tarafından ada sakinlerine sunulan yardımların insani motivasyonun ötesinde amaçlar taşıdığına bir göstergesidir.

BAE'nin özellikle Sokotra'daki faaliyetleri Yemen hükümeti tarafından da kınanmaktadır. BAE'nin adadaki askeri ve siyasi genişlemesini durdurmasını talep eden Yemen Başbakan Ahmed Ubeyd bin Dağr, Nisan 2018'de adaya bakanlarıyla beraber yaptığı ziyaret sırasında BAE'ye ait üç savaş uçağı, dört tank ve 100'den fazla BAE askeriyle kuşatıldıklarından yakınmıştır. BAE'nin Sokotra Havalimanı'nı işgal edip havaalanındaki Yemenli koruma askerlerini, istihbarat birimlerini ve gümrük ve vergi memurlarını işten çıkardığını söyleyen başbakan, BAE'nin Yemen'deki faaliyetlerini meşru hükümet ile koordinasyon olmadan yürüttüğünü vurgulamıştır.²² Bunun ardından, 8 Mayıs 2018 tarihinde Yemen hükümeti BM'ye Yemen'in egemenliğinin ihlal edildiği ve Sokotra Adası'nda askeri kuvvetlerin konuşlandırıldığı gerekçesiyle BAE yönetimine yönelik bir şikâyetle bulunmuştur.²³ Bu sırada Yemen'deki siyasi partiler, BAE'nin Sokotra Adası'ndaki askeri müdahalelerini reddettiklerini belirten resmi bir açıklama yapmışlar ve Yemen hükümeti tarafından BAE'ye uygulanan bütün adımlara destek verdiklerini açıklamışlardır.²⁴

Yemen hükümetinin, BAE'nin Sokotra'da Arap Koalisyonu'nun hedeflerine aykırı eylemlerini kınamasıyla iki ülke arasındaki anlaşmazlık belirginleşmiştir. BAE Dışişleri Bakanlığı, BM'ye yapılan şikâyetle karşılık olarak Yemen hükümetinin iddiasını kınamış ve Abu Dabi'nin Sokotra'da güvenlik ve istikrarı sağlamak ve kalkınma projelerini desteklemek için “denge

BAE, Yemen'in güney bölgesindeki stratejik limanları ve havaalanlarını ele geçirme amacı çerçevesinde Şabva şehrindeki Belhaf, Hadramut şehrindeki Dabbe ve Mahra şehrindeki Naştun limanlarına da el koymuştur.

li bir rol oynadığını” iddia etmiştir.²⁵ Ancak, BAE'nin bazı yetkilileri tarafından sarf edilen ifadeler Sokotra'da BAE'nin örtülü niyetlerine işaret etmektedir. Örneğin, Yemen hükümetinin BAE'ye karşı tutumuna karşılık “Sokotra'ya geç fark ettiler, mesele çoktan çözüldü” ifadesini kullanan Abu Dabi Velihaht Prensi Muhammed Bin Zayid'in danışmanı Abdülhalık Abdullah, BAE'nin Sokotra ile tarihi ve aile bağları olduğunu iddia ederek BAE'nin politikalarının adada uygulanmaya devam edeceğini vurgulamıştır.²⁶ BAE'de Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı görevini yürüten Enver Gargaş da “Son zamanlarda Sokotra Adası'nı keşfettiler”²⁷ diyerek Yemen hükümeti aleyhinde müstehzi bir ifade kullanmıştır.

Belhaf, Dabbe ve Naştun Limanları

BAE, Yemen'in güney bölgesindeki stratejik limanları ve havaalanlarını ele geçirme amacı çerçevesinde Şabva şehrindeki Belhaf, Hadramut şehrindeki Dabbe ve Mahra şehrindeki Naştun limanlarına da el koymuştur. BAE'nin Şabva şehrindeki Belhaf Limanı'nı, desteklediği Şabva Elit Kuvvetleri eliyle kontrol altına almıştır. Belhaf Limanı Yemen'deki en önemli limanlardan biridir. Marib ile Şabva şehri ara-

sında bir doğalgaz boru hattının ve Belhaf'ta bir doğalgaz sıvılaştırma tesisinin kurulmasından bu yana Belhaf Limanı Yemen'deki en önemli petrol ve sıvılaştırılmış gaz ihracat istasyonu haline gelmiştir. BAE'nin desteklediği Şabva Elit Kuvvetleri, bu limanın işletilmesini veya Yemen hükümetine teslim edilmesini engellemektedir.²⁸ BAE ayrıca Şabva Elit Kuvvetleri aracılığıyla, Belhaf Limanı'nın yakınında bulunan, Şabva şehrindeki petrolün ihraç edilmesi için kullanılan ve günlük 135.000 varil kapasiteye sahip Bir Ali (Kena) Limanı'nı da kontrol etmektedir.²⁹

Arap Yarımadası el-Kaidesi (AYEK) terör örgütü unsurlarının Nisan 2016'da Hadramut şehrinde çıkarılmasından sonra BAE, Hadramut Elit Kuvvetleri aracılığıyla bu şehirdeki Dabbe petrol ihraç terminalini de kontrol altına almıştır. Dabbe, Yemen'in petrol nakliyesinde kullanılan en büyük tesisi olup özellikle Hadramut ve Şabva şehirlerinden elde edilen petrolün ihracı bu terminal aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.³⁰ Ayrıca, Hadramut Elit Kuvvetleri, bu şehirdeki Mesile petrol ve doğalgaz alanından elde edilen petrolü ihraç etmek için kullanılan eş-Şehir terminalini de kontrol altına almıştır. Hadramut'taki, komşu şehirlere gıda ve balıkçılık ürünlerinin ihracatı ve ithalatı ile ilgili ticari bir liman olan Mukalla Limanı da BAE kuvvetleri tarafından ele geçirilmiştir. Bununla birlikte, Hadramut Havaalanı daha önce burayı kontrolü altında bulunduran AYEK kuvvetleri tarafından herhangi bir yıkıma maruz bırakılmamasına rağmen Hadramut Elit Kuvvetleri bakım bahanesiyle er-Reyyan Uluslararası Havaalanı'nı ele geçirip hava trafiğine kapatmıştır. BAE destekli kuvvetler havaalanını askeri uçuşlar için kullanmaktadır.³¹

Mahra şehrindeki Naştun Limanı'nda Yemen'in petrol, balık ve gıda ürünleri ihracatı yaptığı biliniyor. Ayrıca Mahra şehri, Umman Sultanlığının batı sınırında ve Suudi Arabistan'ın güney sınırında yer almaktadır. Bu konumu itibarıyla jeopolitik açıdan da önemli bir

noktadır. BAE, Mahra şehrini kontrol altına alarak Umman'ın batı yakasında da etkili hale gelmeyi amaçlamaktadır. Umman, Mahra Valiliği'nin ulusal güvenlik ortamının doğal bir uzantısı olduğunu düşünmektedir. Şehirde İran destekli kuvvetlerin bulunmamasına rağmen şehir, Suudi Arabistan ve BAE arasında bir rekabet alanı haline gelmiştir. Suudi Arabistan'ın ve BAE'nin Mahra şehrindeki varlığı, Umman'ın ulusal güvenliği için stratejik bir tehdit oluşturmaktadır.³² Umman hükümeti, özellikle Umman'daki rejimi hedefleyen, zararlı faaliyetlerde bulunan ve BAE'nin desteği ve talimatları ile hareket ettiği düşünülen casus grupları tutukladıktan sonra, BAE'nin Umman'a yönelik stratejik hedeflerini daha net görmüştür.³³

Suudi Arabistan, 2017'den bu yana kent üzerindeki etkisini arttırmaya çalışmaktadır. Suudi askerleri, şehirdeki bazı kabilelere karşı havadan ve karadan askeri operasyonlar başlattı. Bu operasyonlar neticesinde şehirdeki havaalanı ele geçirilmiş ve askeri bir havaalanı haline getirilmiştir. Ayrıca, şehrin farklı bölgelerinde 24 askeri kamp kurulmuştur. Şehirdeki Naştun Limanı ve sınır geçişlerini kontrol altına alınmıştır. Suudi Arabistan, Mahra toprakları üzerinden Husi kuvvetlerine silah kaçırıldığı bahanesiyle Mahra şehrine el koyulması gerektiğini iddia etmiştir.³⁴ BAE, 2015 yılında Mahra'da kurmaya başladığı askeri güçleri ile etkisini arttırmaya çalışmaktaydı. Ancak BAE'nin çabaları, şehrin sakinlerinin ve ayrıca yerel kabilelerin direnişi nedeniyle başarısız olmuştur. BAE, 2017'de kurulan Güney Geçiş Konseyi'nin (Southern Transition Council-GGK) Yemen'in güneyinde bağımsız bir ülke kurma isteğini tekrar canlandırmıştır. BAE, şehirde bir miktar etki kazanmayı başarsa da Suudi Arabistan ile aynı etki kapasitesine hala ulaşamadığı görülmüştür. Bu, Suudi güçlerle yüzleşme korkusundan ve meşru hükümet güçlerinin Mahra'daki Suudi güçleriyle birlikte olmasından kaynaklanmaktadır.³⁵ Şehirde Umman destekli kabile güçleri, Suudi Arabistan'ın askeri varlığı ve BAE'nin askeri

varlığı arasında güçlü bir rekabet vardır. Umman, Suudi Arabistan'ın ve BAE'nin askeri varlığına karşı Mahra'daki bazı kabileleri teşvik etmektedir.³⁶

Sonuç olarak, BAE'nin, Yemen'in güney sahilindeki havaalanları ve limanlar gibi en önemli alanları ve merkezleri ele geçirdiği görülmüştür. Ancak, güneydoğudaki Mahra şehri gibi bazı alanlar üzerinde tam kontrol sağlayamamıştır. Bunun nedeni, Suudi Arabistan'ın o bölgede askeri varlığının olması ve Umman tarafından desteklenen bölge halkının direnmesidir. Bu doğrultuda, BAE halen Mahra şehrinin tamamını işgal etmeye ve rakipleri Suudi Arabistan ve Umman'ı aşmaya çalışmaktadır.

Batı Kıyı Şeridi (Kızıldeniz)

BAE, Arap koalisyonu tarafından Husi gruplar ve Salih önderliğindeki darbeci güçlerin bu bölgedeki hakimiyetlerinden kurtulmak için kabul edilen askeri operasyon (Altın Mızrak) aracılığıyla batı kıyısında stratejik alanları kontrol etmiştir.

Meyun Adası ve Zübab

Meyun (Perim) Adası, Yemen'in güney kıyılarında ve Kızıldeniz'in güney girişinde bulunan volkanik kütlelerden müteşekkil bir adadır. Ada, Babü'l-Mendeb Boğazı'nın batı tarafında bulunmakla birlikte boğazı iki kanala ayırmaktadır.³⁷ Adada su eksikliği olmasına ve iklimin yaşamaya elverişli olmamasına rağmen sahip olduğu önemli coğrafi konum, onu dünya güçleri için bir hedef haline getirmiştir. Ada, Babü'l-Mendeb Boğazı'nın ortasında yer alır ve boğazın anahtarı olarak kabul edilmektedir. Adayı kontrol edenler, bu ada sayesinde boğazı da kontrol edebilir.

BAE destekli Güvenlik Kemer Kuvvetleri ve Yemen Güney Ulusal Direniş Güçleri, Husi ve Salih güçlerine karşı havadan, denizden ve karadan saldırılar gerçekleştirdikten sonra, 2017 yılında Meyun Adası'nı ele geçirmiştir.

Adanın Husi ve Salih güçlerinden kurtarılmasından sonra BAE, Yemen hükümetinin bilgisi olmadan adada bir askeri uçuş pisti kurmuştur.³⁸ Babü'l-Mendeb'deki BAE güçlerinin varlığı, sadece Yemen'in ulusal güvenliğini tehdit etmemektedir. Aynı zamanda dünyadaki önemli uluslararası ticaret yollarından biri olan bu güzergâhın yakınında BAE tarafından askeri kuvvetler ve üslerin kurulması, uluslararası ticaret ve bölgesel güç dengesini de etkileyecek bir hamledir.

BAE destekli kuvvetler ile Ulusal Direniş Kuvvetleri, 2016 yılı başında Husi ve Salih güçleriyle çatıştıktan sonra, Taiz iline bağlı Zübab kentini kurtarmışlardır.³⁹ Zübab, Babü'l-Mendeb'in 30 kilometre kuzeyinde ve Maha Limanı'na 46 kilometre uzaklıktadır.⁴⁰ Babü'l-Mendeb Boğazı kıyısında en kalabalık nüfuslu kent olan Zübab, boğaza ve limana yakınlığı nedeniyle Yemen'in batı sahilindeki stratejik alanlardan biridir. Böylelikle Zübab'ın kontrolü ile Yemen'in batı sahilinin kontrolü de daha kolay bir şekilde sağlanmaktadır. Bölgedeki çatışma nedeniyle nüfusun neredeyse tamamı göç ettirilip farklı bölgelere yerleştirilmiştir.⁴¹ Göç ettirilen bu insanlar, Lahc şehrinde Ra'sü'l-Ara bölgesine, Zübab bölgesine yakın çöllerdeki küçük kamplara ve Kızıldeniz'in karşı tarafında bulunan Cibuti'deki Obek kampına dağıtılmışlardır. BAE kuvvetlerinin, savaştan hemen sonra Meyun ada sakinlerini geri getirme sözü verdiği ancak Ocak 2017'deki operasyonun sona ermesinden sonra kamplarda yaşayan insanların evlerine dönmelerine izin verilmediği belirtilmiştir. Bu hususta Sam's Organization for Rights and Freedoms (Sam İnsan Hakları ve Özgürlükler Örgütü) tarafından yayınlanan insan hakları raporuna göre BAE, Zübab'da evleri zarar gören insanlara, Zübab yakınlarında yeni konutlar inşa etmek suretiyle zararlarını telafi etme taahhüdünde bulunmuştur. Raporda, bölge sakinlerinin ifadeleriyle Zübab'da bulunan askeri kuvvetlerin askeri bir üs kurmaya çalıştığından da bahsedilmiştir.⁴²

Taiz ilinde yer alan Maha ilçesi ve ünlü Maha Limanı, Altın Mızrak askeri operasyonu kapsamında 2017 yılı başında, BAE destekli kuvvetler ve ulusal direniş güçleri tarafından Husi ve Salih güçlerinden kurtarılmıştır.

Maha ve Hudeyde Limanları

Taiz ilinde yer alan Maha ilçesi ve ünlü Maha Limanı, Altın Mızrak askeri operasyonu kapsamında 2017 yılı başında, BAE destekli kuvvetler ve ulusal direniş güçleri tarafından Husi ve Salih güçlerinden kurtarılmıştır.⁴³ Maha Limanı, Babü'l-Mendeb Boğazı'na 6 kilometre ve Taiz Kenti'ne 94 kilometre uzaklıktadır. Liman, tarihsel olarak Maha şehrinde yetiştirilen meşhur Yemen kahvesinin (mokha) ihracatı için kullanılmaktadır. BAE kuvvetleri Maha şehrini ve şehirde yer alan limanı tamamıyla kontrol etmektedir. BAE destekli kuvvetler, limanı büyük bir askeri üs haline getirmişlerdir ve BAE askerleri için limanda konutlar inşa edilmiştir.⁴⁴ BAE'ye bağlı güçler, şehri ve limanı ele geçirdikten sonra burada yaşayan vatandaşların işlerini ve mesleklerini yapmalarını engelleyici faaliyetler içine girmişlerdir. Örneğin güvenlik gerekçesiyle Maha'nın Arok bölgesinde balıkçılık yapılmasının yasaklandığını bildiren BAE askerleri, balıkçı teknelerini kıyıdan uzaklaştırarak Arok'un 7 kilometre uzağındaki Vahice adlı bir alanda balıkçılık yapmaya zorlamış, verilen talimatları reddeden balıkçıları tutuklayıp hapse atmıştır. Hukuk dışı bu eylemler, Maha'nın geçimini büyük ölçüde balıkçılıkla

sağlayan bölge halkının yaşam koşullarını daha da kötüleştirmiştir.⁴⁵

BAE kuvvetlerinin girişi bölgedeki yerel otoriteyi de zayıflatmıştır. BAE'nin Maha ilçesindeki temsilcisinin, şehirdeki tüm idare ve hizmet işlerini yürütmenin yanı sıra, kendisine sadık olan kişilerin idari birimlere atamalarını da gerçekleştirdiği düşünülmektedir. Husi gruplar ve Salih öncülüğündeki güçlerle çatışmalar sırasında bölgedeki istasyonların tahrip edilmesi nedeniyle bölgede elektrik ve petrol türevleri noktasında kıtlık yaşanmaktadır. Bölge halkının yaşadığı sorunların temelinde bu kıtlık yatmaktadır. Bu sorunlara karşılık BAE, şehirdeki resmi tesis ve kurumların veya çeşitli yardım kuruluşlarının çalışmalarını engellemekte ve kendi bünyesindeki BAE Kızılay Derneği üzerinden yardım operasyonlarını yürütmektedir.⁴⁶ Bu yöntem, BAE'nin, işgal ettiği tüm bölgelerdeki ekonomik gelişmeyi kasten engellemesini, vatandaşların geçim kaynaklarını kısıtlamasını, daha sonra yardım çalışmalarına başlayarak bölgenin kendisine bağımlı kalmasını sağlama yönündeki politikasının bir örneğidir.

Yemen'in batısında yer alan Hudeyde ülkenin Kızıldeniz kıyısındaki en önemli şehridir. Bu şehirde bulunan Hudeyde Limanı, uluslararası ticaret ve kargo güzergahlarına yakınlığı bakımından Yemen'in önemli bir dış ticaret limanı konumundadır.⁴⁷ Hudeyde Uluslararası Havaalanı da Yemen ordusuna bağlı üslere ve askeri kamplara ev sahipliği yapmaktadır. Bu bağlamda şehrin askeri bir öneme haiz olduğu da anlaşılmaktadır.⁴⁸ Şehir, Hudeyde Limanı'nın yanında iki önemli limana daha sahiptir. Bu limanlardan ilki, derinliği nedeniyle büyük gemilerin demirlemesi açısından uygun olan Salif Limanı'dır. Bu liman buğday ve mısır gibi gıda maddelerinin ithalinde kullanılmaktadır.⁴⁹ İkinci ise Yemen petrol şirketi Safer tarafından işletilen Res İsa petrol limanıdır. Yemen'in doğal kaynaklar açısından en zengin yerlerinden biri olan Marib şehrinden Res İsa Limanı'na uzanan

GGK, 11 Mayıs 2017’de, Yemen’in güneyinde yeni bir devlet kurmak amacıyla bir araya gelen askeri ve siyasi figürlerce ve kabile mensuplarınca ilan edilen bir konseydir. Konseyin en büyük hedefi, Yemen’in güneyinde bağımsız bir devlet kurmaktır. Konseyin başkanı, Yemen’in güneyinde 2007’de kurulan Güney Ayrılıkçı Hareketi’ne mensup Aydarus ez-Zübeydi’dir.

petrol boru hattı, limanı ülkedeki en önemli petrol limanlarından biri haline getirmektedir.⁵⁰

Hudeyde Limanı 2014 yılı sonlarında birçok başka bölgeyle birlikte Husi gruplar ve Salih kuvvetlerince kontrol altına alınmıştır.⁵¹ Bu kuvvetlere karşı BAE ve desteklediği Amalika Tugayları, Ali Salih’in yeğeni Tarik Salih’in liderliğindeki Cumhuriyet Bekçileri Kuvvetleri, Hudeyde Yerel Direniş Kuvvetleri ve Tehame Direniş Kuvvetleri, Haziran 2017’de askeri operasyon başlatmışlardır.⁵²

BAE kuvvetleri şehri güney ve batı tarafından kuşatmış ve bazı kentlerin kontrolünü ele geçirmişse de Hudeyde’nin büyük bölümünde Husi-Salih güçlerinin kontrolü devam etmektedir. Hudeyde’de süregelen savaş neticesinde Yemen’deki toplumsal, siyasi ve ekonomik hayat son derece olumsuz etkilenmiş ve Yemen tarihinde benzeri görülmemiş bir insani problem

ortaya çıkmıştır. Çünkü Yemen’e gelen insani yardımın yüzde 70’i Hudeyde’deki limanlar aracılığıyla ülkeye ulaşmaktadır.⁵³ BM İnsani İşler Genel Sekreter Yardımcısı ve Acil Yardım Koordinatörü Mark Lokoc, Yemen nüfusunun yaklaşık yüzde 80’ini oluşturan 24 milyondan fazla Yemenlinin yardım alması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, 10 milyon insanın kıtlıkla karşı karşıya kaldığını ve Yemen’deki sağlık durumunun kötüleşmesinin özellikle 2018’de kolera gibi yüz binlerce hastalığı ortaya çıkardığını vurgulamıştır.⁵⁴ Hudeyde’nin istisnai koşulları nedeniyle BM taraflara bu bölgedeki çatışmayı sona erdirmek için baskıda bulunmuş ve BM Genel Sekreteri Antonio Guterres’in arabuluculuğuyla 6-13 Aralık 2018 tarihleri arasında İsveç’in başkenti Stockholm’de Husilerle Yemen hükümeti arasında ateşkes yapılmıştır. Ateşte iki tarafın anlaştığı noktalar arasında tutuklanan esirlerin karşılıklı serbest bırakılması, Hudeyde’deki limanların BM’nin barışı koruma kuvvetlerine devredilmesi ve çatışan kuvvetlerin şehirden çekilmesi bulunmaktadır. Ancak tarafların güven sorunu yaşaması sebebiyle bu anlaşma maddelerinin uygulanması mümkün olmamıştır.

BAE’nin Yemen’de Siyasi ve Askeri Kuvvetler Oluşturma Stratejisi

Güney Geçiş Konseyi (GGK)

GGK, 11 Mayıs 2017’de, Yemen’in güneyinde yeni bir devlet kurmak amacıyla bir araya gelen askeri ve siyasi figürlerce ve kabile mensuplarınca ilan edilen bir konseydir.⁵⁵ Konseyin en büyük hedefi, Yemen’in güneyinde bağımsız bir devlet kurmaktır.⁵⁶ Konseyin başkanı, Yemen’in güneyinde 2007’de kurulan Güney Ayrılıkçı Hareketi’ne mensup Aydarus ez-Zübeydi’dir.⁵⁷ Zübeydi, 7 Aralık 2015 tarihinde Yemen hükümeti tarafından Aden Valisi olarak atanmış, ancak Yemen yasaları dışındaki faaliyetleri, özellikle Yemen’in güneyinde ba-

ğımsız bir devlet kurulması için yaptığı çağrılar ve Yemen hükümetiyle koordinasyona girmeden BAE ile ilişki kurmasındaki girişimleri nedeniyle, Cumhurbaşkanı Hadi tarafından 27 Nisan 2017'de görevden alınmıştır.⁵⁸ Zübeydi, görevden alınma kararından birkaç gün sonra 26 kişi ile Geçiş Konseyi'ni kurduğunu ilan etti. Konseyin kurulmasının ardından Yemen hükümeti, Geçiş Konseyi'ni destekleyen Hadramut Valisi, General Ahmed Said Bin Brik, Sokotra Valisi Salim Abdullah el-Sokatri ve Şabva Valisi Ahmed Hamid Lamels gibi önemli kişileri görevden aldı.⁵⁹

Soğuk Savaş sonrası Kuzey ve Güney Yemen'in birleşme sürecinde ve özellikle 1994'te, güneyde hala kuzeyden ayrılma ve bağımsız bir güney devleti kurma çağrısında bulunan bazı silahlı ve silahsız gruplar bulunmaktaydı. Ayrılma doğrultusunda belirtilen niyetler son yıllarda, Yemen'deki netameli sorunlara çözümler getiren Ulusal Diyalog Konferansı'ndan sonra azalmıştı. Ancak Husi-Salih kuvvetlerinin Eylül 2014'te gerçekleştirdiği darbenin ve Arap Koalisyonu'nun gerçekleştirdiği operasyonların ardından BAE, güneydeki ayrılma çağrılarının tekrar gündeme gelmesini kendi çıkarlarına uygun görmüştür. Bu bağlamda BAE, Yemen'deki meşru hükümet ve ordu karşısında GGK'nın kurulmasını desteklemiştir.

BAE'nin desteğiyle GGK'nın kurulması, Yemen ve BAE hükümetleri arasında yeni bir krize neden olmuştur. Konsey'in faaliyetleri aracılığıyla BAE, Aden'deki Yemen hükümetinin etkinliğini kırmaya çalışmıştır.⁶⁰ 21 Ocak 2018'de GGK, güneyde olağanüstü hal ilan etmiş ve Cumhurbaşkanı Hadi, Dağr hükümetini bir hafta içinde görevden almadığı takdirde hükümeti devirme tehdidinde bulunmuştur. Konsey tarafından hükümete verilen süre bittikten sonra Konsey destekçileri, Aden şehrinde hükümete karşı gösteri yapmaya başladılar. Gösterilerin başlamasıyla, Cumhurbaşkanı Hadi'nin başkanlık güçleri ile GGK'nın askeri güçleri arasında 28-30 Ocak tarihleri arasında çatış-

malar yaşandı.⁶¹ Çatışma, devletin başkanlık ve başbakanlık kurumları da dahil olmak üzere hükümet kurumlarının konsey kuvvetleri tarafından kuşatılmasıyla sona erdi.⁶²

Yemen hükümeti, GGK'yı, Eylül 2014'deki Husi-Salih'in darbesinden sonra Yemen'e karşı yeni bir darbe olarak görmüş ve yürürlükteki ulusal diyalogun sonuçlarına ve BM Güvenlik Konseyi'nin 2216 sayılı kararının sonuçlarına aykırı hareketlerde bulunulduğunu ilan etmiştir. GGK'ya devletin yönetimi altına geri dönmesi çağrısında bulunan hükümet, konseyin uygulamalarının durdurulması ve Yemen hükümetine tabi olmayan askeri oluşumların kurulmaması konusunda uyarıda bulunmuştur.⁶³ Bunun yanı sıra, Yemen Dışişleri Bakanı Halid el-Yemani, devlet karşısında silah taşıyan herhangi bir grubun terör örgütü olarak kabul edildiğini ve Husi grubundan farklı olmadığını vurgulamıştır.⁶⁴

GGK'nın kurulması, Yemen hükümeti tarafından kabul edilen ulusal projeyi, özellikle de Husi Kuvvetlerine karşı yapılan darbeyi engelleme girişimidir. BAE'nin GGK'ya verdiği destek, Yemen hükümetine darbelerle savaşında ayakta durması konusunda verdiği sözün ciddi olmadığını göstermektedir. Konsey'in kurulması, BAE'nin Yemen'deki planının daha iyi işlemesine yol açan bir eylemdir.⁶⁵ Yemen hükümetinin GGK'ya karşı tutumuna cevap olarak GGK tarafından, özellikle Cumhurbaşkanı Hadi ve Başbakan bin Dağr'a yönelik hakaret ve tehdit mesajları dahil olmak üzere BAE'nin de desteğiyle medya kampanyalarının yapıldığı görülmüştür. Bu konuda Dubai Polis ve Kamu Güvenliği Başkan Yardımcısı Korgeneral Dahi Halfan Tamim, "Hadi'nin değişmesi, Yemen'in ve bölgenin tamamının güvenliği için acil bir ihtiyaçtır." ifadesiyle desteğini belirtmiştir.⁶⁶ Bunun yanı sıra, Hadi'nin aldığı kararlara tepki olarak BAE Başbakanlık Konseyi Üyesi ve Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Gargaş, "Siyasi eylem kurallarından yararlanarak müttetiklerinizle güven inşa edin ve onları sırtından bıçaklanmayın" ifadelerini kullanmıştır.⁶⁷

Güvenlik Kemer
Kuvvetleri, GGK'nın askeri
kolu ve konseyin saha
siyasetini yürüten silahlı
kuvvetleridir. Güvenlik
Kemer Kuvvetleri,
Husi-Salih darbelerinin
bastırılmasından birkaç
ay sonra, Aden şehrinin
kurtarılmasının ardından
Mart 2016'da kurulmuştur.

Suudi Arabistan, 5 Kasım 2019'da Yemen hükümeti ile GGK arasında bir anlaşmaya arabuluculuk yapmıştır. Anlaşmada, en öne çıkan iki madde, hükümet ve konseyden anlaşma ilan tarihinden itibaren 30 gün içerisinde ortak hükümet kurulması ve Yemen'in güneyindeki tüm milis güçlerin Yemen Savunma ve İçişleri Bakanlığı'na dahil edilmesidir.⁶⁸ Ancak, anlaşmanın ilan edilmesinden 30 gün geçmesine rağmen ortak hükümet kurulması ve milislerin Yemen hükümetine dahil edilmesine dair herhangi bir gelişme görülmemektedir. Bu da anlaşmanın başarısızlığa uğrayabileceğinin bir göstergesi olabilir.

Güvenlik Kemer Kuvvetleri

Güvenlik Kemer Kuvvetleri, GGK'nın askeri kolu ve konseyin saha siyasetini yürüten silahlı kuvvetleridir. Güvenlik Kemer Kuvvetleri, Husi-Salih darbelerinin bastırılmasından birkaç ay sonra, Aden şehrinin kurtarılmasının ardından Mart 2016'da kurulmuştur.⁶⁹ BAE, darbecilerin yenilgisinden sonra Aden'deki güvenlik boşluğundan yararlanarak GGK'nın ve

diğer askeri oluşumlarının Güvenlik Kemer Kuvvetleri tarafından desteklenmesini sağlamıştır. 2018 yılına gelindiğinde bu güçlerin birliklerindeki toplam asker sayısı 15.000'e ulaşmıştır.⁷⁰ Kuruluş ilkelerine bağlı kalınması durumunda Güvenlik Kemer Kuvvetleri'nin Yemen İçişleri Bakanlığı tarafından yönetilmesi gerekirdi.⁷¹ Halbuki bu kuvvetler, Cumhurbaşkanı Hadi tarafından daha önce görevden alınan ve daha sonra Geçiş Konseyi'nin kurucularından olan eski Devlet Bakanı Hani Bin Brik tarafından denetlenmekteydi. Bu askeri güç; Aden, Dali, Abyan ve Lahc'da konuşlanmaktadır.⁷² Ayrıca birçok iç ve dış kampta BAE'li ve Sudanlı askeri uzmanlar tarafından eğitilmektedirler. Lahc'daki Aned ve Aden'deki Selahaddin üslerinin yanı sıra ve Eritre'nin Asab kentinde bir askeri üsleri bulunmaktadır.⁷³

BAE'nin AYEK ve DAEŞ'in Yemen'deki faaliyetlerine karşı çıktığı bilinmekteyse de uluslararası raporlar, BAE'nin Yemen'in güneyinde destek verdiği bazı aşiretler aracılığıyla AYEK ile anlaştığını ve birçok AYEK militanının Güvenlik Kemer Kuvvetleri'ne katıldığını vurgulamıştır.⁷⁴ Yemen hükümetine karşı gerçekleştirilen Ağustos 2019 darbesine katılan Aden Emniyet Müdürü Şelal Şaye bunlardan biridir.⁷⁵

Aden yönetiminin BAE'nin askeri ve siyasi oluşumları tarafından kontrol altına alınmasından bu yana, Aden şehrinde veya Yemen'in güneyindeki bölgede istikrarsızlık görülmektedir. Bu dönemde BAE yönetimindeki askeri teşkilatlar Aden'de aslında Yemen'in kuzeyindeki vilayetlerde yaşamaları gerektiğini düşündükleri kişilere karşı yaygın sınır dışı icraatı uygulamış, ayrıca suikast olayları ortaya çıkmıştır. Bu operasyonlar toplumsal, politik, kentsel ve askeri alandaki elitler, Selefi ya da Müslüman Kardeşler destekçisi cami vaizleri, güvenlik görevlileri ve Yemen hükümetine sadık kişiler hedef alınarak oldukça organize bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Aden şehrinde, 2015-2018 yılları arasında farklı konumlardaki insanlara

karşı 103 suikast gerçekleştirilmiştir. Suikaste uğrayanlar genellikle cinayet soruşturma güvenliğinde, istihbaratta, güvenlik limanlarında ve Aden Havaalanı'nda çalışanlardı. Suikaste uğrayanların 42'si polis görevlisi olup 23'ü vaizlerden ve cami imamlarından, 8'i askeri personelden, 7'si direniş liderlerinden, 14'ü ise hakimlerden ve savcılardan oluşmaktadır.⁷⁶

Amalika Tugayları ve Cumhuriyet Bekçileri Kuvvetleri

Amalika Tugayları, Yemen'de, özellikle Güney Sahili bölgesinde BAE kontrolündeki güçlerdendir. Bu kuvvet, Ocak 2017'de başlayan "Altın Mızrak" adlı operasyon içinde hareket etmektedir. Altın Mızrak Operasyonu'nun amacı, Kızıldeniz'e bakan batı kıyısını Husi ve Salih darbeci güçlerinden kurtarmaktır. BAE'nin, Yemen'in batı kıyısı sınırındaki önemli alanların, özellikle de Kızıldeniz'e bakan şehirlerin ve limanların kontrolünü ele almaya odaklandığı görülmektedir. Yemen'in batı sahili, Aden Limanı'ndan sonra Yemen'deki en büyük ikinci liman olan Hudeyde Limanı gibi birçok önemli limanı içermektedir. Amalika Tugayları'nın amacı, Yemen'in batı kıyısını kontrol altına almak ve bölgeye girişleri ve limanları kontrol etmektir. Amalika Tugayları, Yemen hükümetinin dış gücü olarak kabul edilen güçlerdendir. Amalika güçlerine mensup bütün askerler Yemenlidir ancak Yemen'in batısındaki BAE askeri komutanlığı tarafından yönetilmektedir.⁷⁷

Amalika Tugayları yaklaşık beş askeri tugaydan oluşan bir kuvvettir ve asker sayısı yaklaşık 12.000'dir. Bu askerlerin bir kısmı, Yemen'in güneyinden gelen Selefi eğilime mensup olanlardır. Diğerleri ise Aden'deki güney direniş unsurlarından ve 1994'teki Kuzey-Güney Yemen Birlik Savaşı'ndan bu yana Yemen'in güneyinde güvenlik ve askeri sektörde hizmet dışı kalanlardan oluşmaktadır. Ayrıca, Amalika Tugayları içerisinde Batı kıyısındaki bölgelerden, özellikle de Hudeyde ve çevresinden bazı

gönüllüler bulunmaktadır.

Amalika Tugayları, Ebu Zerr olarak bilinen Selefi Abdurrahman el-Mahremi tarafından yönetilmektedir. Mahremi, Saade şehrinin kuzeyindeki Demmac'da bulunan Selefi Darü'l-Hadis Merkezi'nden mezundur. Burası Yemen'deki en ünlü Selefi merkezlerden biri olup Selefi Şeyh Mukbil bin Hadi el-Vedai tarafından kurulmuştur.⁷⁸ Amalika kuvvetlerinin askeri tugaylarından bazıları Hudeyde'nin batı tarafında, diğer tugayların bir kısmı da Babü'l-Mendeb Boğazı'ndan Hudeyde şehrine kadar batı kıyısı boyunca konuşlanmaktadır. Bu tugayların en ünlüleri; 3. Tugay, 20. Tugay, Beşinci Cumhurbaşkanlığı Koruma Tugayı ve Üçüncü Tugay paraşütçüleridir.⁷⁹

BAE'nin kontrolü altındaki Selefiler, Husi hareketine karşı olan savaşı bir intikam savaşı olarak görmektedir. Husiler, 2013-2014 yıllarında Demmac bölgesini, özellikle Darü'l-Hadis Merkezi'ni kuşatmışlardır. İki taraf arasında şiddetli çatışmalar çıkmıştır ve çatışmalar Husi Hareketi tarafından Demmac bölgesi sakinlerinin tahliye edilmesi ve yaşadıkları bölgeden atılmasıyla sona ermiştir. BAE, Selefiler ile Husi Hareketi arasındaki anlaşmazlıktan istifade ederek Selefi grupların pek çok üyesini, özellikle de Darü'l-Hadis öğrencilerini Husi kuvvetleriyle savaşmak ve Yemen'deki stratejik hedeflere ulaşmak için kullanmıştır. Bu doğrultuda, Selefi mezhep mensuplarının çoğunun BAE'nin Yemen'de kurduğu askeri kuvvetlerin saflarında savaştığı görülmektedir.⁸⁰

BAE, bu Selefi grupları kendi politikaları çerçevesinde desteklemektedir. Selefi grupların diğer İslamcı siyasi gruplar ile yürüttüğü çatışmalar, Müslüman Kardeşler hareketine mensup Islah Partisi gibi oluşumları zayıflatmakta, bu da BAE'nin işine gelmektedir. Örneğin, BAE destekli askeri milis olan Ebu Abbas Tugayları, Islah Partisi mensuplarının da yer aldığı Taiz şehrindeki Yemen Ulusal Ordusu'na karşı savaşmaktadır. Ebu Abbas Tugayları, Darü'l-Hadis Merkezi'nden mezun olan Selefi Ebu'l-Ab-

bas (Adil Abduh Feri el-Debhani) tarafından yönetilmektedir. Ebu'l-Abbas, el-Kaide ve DAEŞ gibi terör örgütlerini desteklediği için ABD yönetimi tarafından terörist listesine alınmıştır. BAE, Ebu Abbas'ı birçok gelişmiş silahla desteklemenin yanı sıra bu kuvvetlere milyonlarca dolarlık maddi destek sağlamaktadır. Bu bağlamda, Ebu'l-Abbas, "Yemen'de Arap Askeri Koalisyonu beni desteklemeye devam ediyor ve gerçek bir terörist olsaydım, beni tutuklarlardı ve sorguya çekilirdim" demiştir.⁸¹

BAE, Ebu Abbas kuvvetlerine Taiz vilayetindeki ve Yemen'in batı kıyısındaki faaliyetlerini koruma görevini vermiştir. Ebu Abbas kuvvetleri Taiz şehrini ele geçirmek için 2017 yılından beri Yemen Ulusal Ordusu ve halk direniş kuvvetleriyle aralıklı olarak çatışmaktadır. Bu sırada, Ebu Abbas güçlerince Yemen ordusuna mensup 200 askerin öldürüldüğü ve Yemen hükümetini destekleyen bazı din imamlarına suikast yapıldığı hakkında haberler mevcuttur.⁸² Yemen Cumhurbaşkanı Hadi, Ocak 2017'de Ebu Abbas kuvvetleri dahil olmak üzere Taiz şehrindeki bütün askeri güçlerin Yemen'in resmi ordusunun 35 tugayına bağlanmasına karar vermesine rağmen bu kuvvetler, Yemen hükümeti dışında çalışmaya devam etmiştir. Bununla birlikte, 2018 yılının Ağustos ayında Ebu Abbas kuvvetleri ile Yemen Ulusal Ordusu ve halk direniş kuvvetleri arasındaki çatışma esnasında, GGK Başkan Yardımcısı Selefî Hani Bin Brik, Cumhurbaşkanı'nı ve İslah Partisi'ni tehdit ederek Ebu'l-Abbas'ı destekleyeceğini vurgulamıştır. Bu da GGK ve Ebu Abbas kuvvetleri arasındaki bağlantıyı açıklamaktadır. Taiz şehrinin ortasında, 2019 yılının Mart ayında Ebu Abbas ve halk direniş kuvvetleri çatışmaya girmiş, Ebu Abbas kuvvetlerinin şehirden çekilmesiyle çatışmalar sona ermiştir.

Cumhuriyet Bekçileri Kuvvetleri ise, Amalika Tugayları ile birlikte Yemen'in batı kıyısında da savaşmaktadır. Bu kuvvetler, Ali Abdullah Salih rejiminin askerlik ve güvenlik güçlerinde çalışan askerlerinden oluşmaktadır. Amalika

Tugayları, Salih rejimi döneminde aktif olan Cumhuriyet Bekçileri, Özel Kuvvetler ve Merkezi Güvenlik gibi kuvvetlerde yer almış bazı askerlerden oluşturulmuştur. Bu kuvvetlerin unsurları, BAE himayesinde Yemen'in güneyindeki çeşitli alanlarda, özellikle de Aden şehrinde eğitilmişlerdir.⁸³ Cumhuriyet Bekçileri, eski Cumhurbaşkanı Salih'in yeğeni Tuğgeneral Tarık Salih tarafından yönetilmektedir. Tarık Salih, BAE hükümetiyle ilişkisi başlamadan önce Husilerle birlikte mücadele ediyordu; ancak Husi kuvvetlerinin Ali Salih'i 4 Aralık 2017'de öldürmesi, Salih'e bağlı kuvvetlerin Husi Hareketi'nin karşısına geçmesine neden olmuştur. Bu bağlamda da Tarık Salih'in güçleriyle Husiler arasındaki çatışma bir intikam savaşı olarak kabul edilmektedir.

BAE'nin bu iki taraf arasındaki sorunları olabildiğince istismar etmeye ve lehine kullanmaya çalışmakta olduğu söylenebilecektir. BAE, Salih rejimine sadık kuvvetleri bir araya getirerek yeni bir kuvvet kurmaya çalışmaktadır. Bunun amacı, Yemen'in kuzeyinde bulunan Yemen hükümeti ordusunun Taiz, el-Jauv ve Sana'ya alternatif olarak kullanılmasının yanı sıra, darbeci Husi Hareketi'nin ele geçirdiği resmi devlet kurumları için Salih'in oğlunu iktidara getirmektir. Böylece Yemen hükümetinin karar alıcıları BAE kontrolünde kalabilecektir. Bunu gerçekleştirmek için BAE, Amalika Tugayları'nı, GGK'yı, Güvenlik Kemerli Kuvvetleri'ni ve diğer kurduğu askeri milisleri kullanmaktadır. Bu bağlamda, GGK Başkanı ez-Zübeydi, "Tarık Salih'in kuvvetlerini, kuzeydeki tüm bölgelerin özgürleşmesine kadar bekleyeceğiz" şeklinde bir ifade kullanmıştır.⁸⁴

Hadramut, Şabva ve Mahra Elitlerinin Kuvvetleri (Elit Kuvvetler)

Hadramut şehrinde kurulan Hadramut Elit Kuvvetleri'nin kuruluş amacı, AYEK'in Hadramut deniz kıyısında genişlemesini engelle-

mektir. Şibam, el-Ahgaf, Reyyan ve Baraşið gibi çeşitli tugaylardan oluşan bu kuvvetler, resmi olarak Yemen resmi ordusuna bağlı ikinci bölge komutanlığına bağlı olsa da BAE tarafından eğitilmekte, desteklenmekte ve kontrol edilmektedir. Bu kuvvetler, Hadramut şehrini, başkent Mukalla'yı ve sahildeki Hadramut müdürlüklerini kontrol etmektedir. Kuvvetler, Arap Koalisyon Kuvvetleri'nin hava desteğini alarak 24 Nisan 2016 tarihinde Hadramut şehrinin büyük bir kısmını AYEK'in elinden kurtarmış, AYEK'in kontrolünde olan havaalanını ve Mukalla Limanı'nı ele geçirmiştir.⁸⁵

Yemen'in güneyinde yer alan Hadramut, Yemen'in ortak kültüründen farklı bir kültüre ve tarihi özgünlüğe sahiptir. Bu nedenle, bu bölgede BAE'nin izlediği politika, kontrol ettiği diğer alanlardaki politikalarından farklıdır. Hadramut halkı, 1960'ların başında İngiliz yönetimi altındayken bağımsız bir devlet kurmayı talep etmiştir. O dönem, Hadramut şehri ve müdürlüklerine bağlı olan ve el-Bedia Hadramut Ordusu olarak adlandırılan askeri kuvvetler bulunmaktaydı.

O zamanlardaki el-Bedia Hadramut Ordusu, Hadramut bölgesinin resmi ordusuydu. Ancak İngiltere, Eylül 1967'de Hadramut şehrini ve başkent Mukalla'yı Aden'de bulunan Güneyin Kurtuluşu Ulusal Cephesi'ne teslim etmiştir. Bu cephe (Güney Yemen Devleti'ni kuran grup) Yemen'in güneyinden, özellikle de Aden şehrinden İngiltere'nin ayrılmasıyla ortaya çıkmıştır. Hadramut şehri, bu tarihten itibaren Kuzey Yemen ile Güney Yemen'in 1994 yılında birleşmesine kadar Güney Yemen Cumhuriyeti'ne bağlıydı. Hadramut topluluğu Güney Yemen Devleti'nce ayrılıkçı grup olarak görülmekteydi çünkü bu topluluk tam bağımsız bir devlet kurmayı arzu etmekteydi.⁸⁶ Bu doğrultuda, BAE hükümeti Hadramut toplumunun özel kültürünü ve doğasını dikkate almaktaydı. Hadramut Elit Kuvvetleri ise bölge halkından oluşan bir gücün oluşturulmasına odaklanmıştı.

BAE ayrıca Şabva şehrinde bulunan Şabva Elit Kuvvetleri'nin desteğini de almıştır. Şabva şehri, 42.584 km alana sahip⁸⁷ olan ve Yemen'in güneyinde ve Mukalla kentinin batısını

da yer alan Yemen'in en büyük şehirlerinden biridir. Şabva Elit Kuvvetleri, Husi-Salih kuvvetlerinin Şabva'ya bağlı Atag'dan çekilmesi sonucu kurulmuştur. BAE, Yemen içindeki etkisini güçlendirmek için her zaman olduğu gibi güvenlik boşluğunu istismar ederek Şabva şehrinde askeri güçler oluşturmaya başlamıştır. BAE, bu kuvvetlerin yalnızca Şabva bölgesinden oluşturulması gerektiğini görmüş ve bu kuvvetlerin asker sayısını 2018'in başına kadar yaklaşık 6.000 askere çıkarmıştır.⁸⁸ Bu askerler, BAE'nin desteği ve denetimi altında Iraklı ve Ürdünlü subayların eğitmenliğiyle askerlik eğitimi almışlardır. Bu sırada BAE, Şabva şehrinin hangi ilçelerinde hangi aşiretlerle ve topluluklarla işbirliği yapabileceğini belirlemektedir. Bu nedenle, sadece Dum, Maifae, el-Raoda, Habban, Atag, Alt Merehe, Asilan, Cordan, Arma, Dahr ve el-Talh ilçelerinden gelenleri Şabva Elit Kuvvetleri'nde görevlendirmişlerdir. Bu tercih, BAE'nin coğrafya veya doğal kaynak bakımından avantaja sahip olan bölgeleri seçmesinden kaynaklanmaktaydı. BAE'nin vatandaşlarının işe alınmasına izin verdiği 11 ilçe, Şabva şehrinin en fazla zenginliğe sahip olan ilçeleridir. Bu ilçeler Şabva şehrinin kıyı şeridi boyunca uzanmaktadır. Aynı zamanda bu ilçelerde balıkçılık faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Doğalgaz ve petrol yatakları bakımından zengin olan bu bölge, Belhaf limanını ve askeri ve sivil havaalanını barındırmaktadır. Bütün bunlardan daha önemlisi, BAE, Şabva şehrine yönelik politikasını gerçekleştirmek ve şehirdeki planlarını yerine getirmek için 11 ilçeden aldığı askerleri eski Yemen ordusunun çatısı altında hiç yer almayanlar arasından seçmiştir. Hâlbuki diğer iki ilçedeki çok sayıdaki vatandaşın Yemen hükümetinin sivil ve askeri kurumlarının içerisinde çalıştığı bilinmektedir. Ayrıca bu ilçedeki bazı kabile şeyhlerinin Suudi Arabistan liderliği ile güçlü bağları ve ilişkileri bulunmaktadır.⁸⁹

Mahra, Güney Yemen'in kuzeydoğusunda, Hadramut şehrinin batısında yer almaktadır. Güney tarafında Arap Denizi'yle, kuzey tara-

fında er-Rubü'l-Hali çölüyle ve doğu tarafında Umman Sultanlığı ile sınırları bulunmaktadır. BAE Mahra şehrini defalarca kontrol etmeye çalışmışsa da Mahra halkı BAE'nin toprakları üzerindeki kontrol politikasını reddetmiştir. Ancak BAE'nin Mahra şehrini kontrol altına alma ısrarı, GGK aracılığıyla şehri ele geçirip Mahra Elit Kuvvetleri'ni kurmasını sağlamıştır.

Mahra, birkaç nedenden dolayı BAE'nin en zor ele geçirdiği şehirlerden biridir. Bunların birincisi, Umman'ın yakın bağlarından ve ilişkilerinden ötürü Mahra şehri halkına çeşitli maddi yardımlar ve destekler sağlamasıdır. İkincisi ise Umman ile BAE arasındaki ilişkinin gergin olmasıdır. Özellikle Umman'da BAE'ye bağlı istihbarat hücreleri keşfedildikten sonra, istihbaratın Umman rejimine ve özellikle sultanına karşı planlarının olduğu belirtilmiştir.⁹⁰ Sonuncusu ise Suudi güçlerinin Mahra şehrinde bulunmasıdır. Suudi Arabistan, Yemen'de gerçekleştirdiği askeri operasyon sayesinde, Mahra şehrine askerlerini konuşlandırabilmiştir. Halbuki bu bölgede Husi kuvvetleri yer almamaktaydı.

BAE'nin ele geçirdiği bölgede, şehrin sosyolojisi ile uyumlu olmayan politikalar gütmekte olduğu söylenebilir. Yukarıda belirtilmiş olan Hadramut, Şabva ve Mahra bölgelerinde gerçekleşen olaylara bakıldığında bu durum açıkça görülmektedir. BAE'nin, Yemen'in doğusu ve güneyindeki toplumsal ve siyasi tarihi takip ederek kendi özel politikasını oluşturduğu görülebilir.⁹¹ Örneğin, İngilizler Yemen'in güneyini işgal ettiğinde bölgedeki bütün aşiretlerle ve küçük sultanlıklarla ayrı ayrı ilişki kurmuştur. BAE, Yemen'de izlediği politikaya devam etmesi halinde toplumsal uyumsuzluğa ve huzursuzluğa yol açabilir.

BAE, Yemen'deki, özellikle de Yemen'in güneybatı bölgesindeki istikrarı bozmaya ve akabinde nüfuz alanını genişletmeye çalışmıştır. Batı bölgesinin stratejik ve hassas bölgelerini, özellikle de batı kıyısındaki alanı Babü'l-Mendeb Boğazı'na kadar ele geçiren BAE, Meyun adası ve Maha gibi limanlar da dahil olmak

üzere Kızıldeniz'e bakan en önemli stratejik bölgeleri kontrol altına almıştır. Uluslararası ticaret ve kargo güzergahının kontrolünü ele geçiren BAE, Kızıldeniz'deki en önemli deniz şeridini yönetmektedir. Ayrıca İran'ın Hürmüz Boğazı'ndaki kontrolü karşısında Babü'l-Mendeb Boğazı'nı ele geçirerek önemli bir stratejik hamle yapmıştır. Ayrıca, BAE'nin Yemen'in güneyindeki limanlar ve havaalanları da dahil olmak üzere Sokotra gibi stratejik limanlara ve adalara el koyması, bölgedeki veya Yemen'deki rakiplerine karşı hem askeri hem de siyasi manevra yapabilme kabiliyetini geliştirmiştir.

BAE'nin Yemen'de diğer bölgesel güçlerle rekabetini dengelemesinde GGK'nın oluşturulması da önemlidir. İran'ın Yemen'deki çıkarlarına hizmet ettiği düşünülen ve İran'ın amaçlarına ortak amaçlar güden Husi hareketi varken ve Suudi Arabistan meşru hükümet ve ulusal ordu gibi Yemen'de kendisine sadık güçlere sahip olurken, BAE'nin başlangıçta Yemen'deki hedeflerine ulaşmak için güvenebileceği herhangi bir askeri veya siyasi gücü yoktu. Bu nedenle BAE, GGK ve bu oluşuma bağlı milisler gibi askeri ve siyasi güçlerin kurulmasını teşvik etmiştir.

Sonuç

BAE'nin özellikle Arap Baharı'nın doğurduğu kargaşa ortamı ile de birlikte Yemen'de giriştiği faaliyetler yoluyla kendi ekonomisini geliştirmeye ve bölgesel gücünü artırmaya çalıştığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda BAE, Yemen'de Ortadoğu'nun diğer önemli bölgesel aktörleri İran ve Suudi Arabistan ile vekâlet savışı yoluyla rekabet etmektedir.

BAE'nin Yemen'de Arap Koalisyonu'nun askeri operasyonlarının ve Yemen hükümeti ile yürütülen koordinasyonun temel çerçevesi dışında özel bir stratejiye sahip olduğu görülmektedir. Bu stratejinin ise öncelikle Yemen'in meşru hükümetinin rolünün ve Cumhurbaşkanı Hadi'nin Yemen'deki etkisinin zayıflatılmasına

yönelik olduğu söylenebilir. Bir diğer ifadeyle BAE, Yemen hükümetine paralel siyasi ve askeri varlıklar oluşturma çabası içinde olmuştur.

Bu güçlerden İran, hedeflerine ulaşmak için Husi hareketini kullanırken, Suudi Arabistan müttefiki olan Yemen hükümetini ve Yemen ordusunu kullanmaktadır. BAE ise bu aktörlerle rekabetinde GGK, Güvenlik Kemer Kuvvetleri, Şabva, Hadramut ve Mahralı Elit Kuvvetler, Cumhuriyet Bekçileri, Amalika ve Ebu Abbas Tugayları gibi askeri ve siyasi unsurlarla birlikte hareket etmektedir. Bu oluşumlar ile birlikte hareket ederek gerçekleştirmeye çalıştığı birtakım amaçlar vardır. Özellikle meşru hükümetin elindeki en önemli stratejik noktalardan biri olan Babü'l-Mendeb Boğazı ve bunun gibi stratejik ve önemli yerler, kontrol edilmesi amaçlanan yerlerdir. BAE, Yemen'deki politikalarını Husi-Salih güçlerinin yanı sıra AYEK ve DAEŞ gibi terör örgütleriyle mücadele adı altında uygulamaktadır.

BAE'nin Suudi Arabistan destekli Yemen hükümetinin güç ve etkisini zayıflatmak için aldığı önlemlerden biri de Cumhurbaşkanı Hadi'nin Yemen'e dönüşünü engellemek olmuştur. Bu bağlamda, Yemen Cumhurbaşkanı koruyan askerler ve BAE destekli Güvenlik Kemer Kuvvetleri arasında silahlı çatışmalar yaşandıktan sonra Hadi, 13 Şubat 2017 tarihinde Yemen'i terk ederek Riyad'a gitmek zorunda kalmıştır. Bu hususta İçişleri Bakanı Ahmed el-Meyseri, Yemen Cumhurbaşkanı'nın Aden'e geri dönememesinin nedeninin BAE olduğunu ifade etmiştir.⁹² Bütün bunlara bakıldığında BAE'nin Hadi'nin Yemen'e dönüşünü Yemen topraklarındaki planlarının uygulanması için bir tehlike olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Suudi Arabistan BAE'nin Yemen güneyindeki uygulamalarında herhangi bir taraf tutmasına rağmen, BAE'nin güneydeki yayılma politikasını uygulama konusundaki kaygısı nedeniyle Husiler ile savaşı ihmal etmiştir. Suudi Arabistan, müttefiki Yemen meşru hükümetinin ordusu aracılığıyla güneydeki BAE politikasını

engellemeye çalışmaktadır. Bu bağlamda, Suudi Arabistan, BAE kuvvetlerinin bulunduğu bölgelerde, özellikle Mahra şehrinde, kendi politik çıkarlarına ulaşmak için BAE ile merkezi hükümet arasındaki gerilimi arttırdı. Yemen'in güneydoğu bölgeleri (Mahra, Hadramut, Şabva) Suudi Arabistan'ın nüfuz etmeye çalıştığı bölgelerdir. Bu bölgeler Yemen'deki BAE'nin etki bölgeleri olarak kabul edilmektedir. Bu olaylar, ilerleyen günlerde Suudi Arabistan ile BAE arasındaki gerilimi daha artırabilecektir.

BAE'nin Yemen'deki politikasının, bölgede ve dünyada süper güçlerden, özellikle ABD'den ayrı olmadığı belirtilmelidir. Çünkü BAE'nin küçük bir ülke olarak bölgedeki Amerikan ve İsrail hâkimiyetinin aksine yayılmacı politika benimsemesi mümkün değildir. Bu nedenle, BAE'in bölgedeki uygulamalarının, özellikle Yemen'e olan ABD sessizliği dikkate alındığında, ABD'nin bölgedeki politikalarına karşı olmadığı söylenebilir. Aynı zamanda BAE politikasının bölgedeki Amerikan menfaati ile aynı menfaatlara ulaşma politikası olduğu varsayılırsa, BAE politikasının bölgedeki ve özellikle Yemen'deki ABD'nin müttefiki İsrail'in stratejik politikası ile kesiştiği görülmektedir.

BAE, Yemen yasalarını ihlal eden ve Yemen hükümetinin idaresi dışında faaliyet gösteren silahlı grupları destekleyerek Yemen hükümetiyle işbirliği ve koordinasyona başvurmaksızın kendi güvenlik politikalarını yürütmektedir. Bu politikalar Yemen krizini güvenlik, insani, ekonomik ve politik yönleriyle derinleştirmiş, savaşın Yemen halkı üzerindeki olumsuz etkilerini artırmıştır. Yemen'deki güvenlik krizinin derinleşmesi uluslararası ve bölgesel güvenlik açısından da bazı önemli sonuçlar doğurmuştur. BAE'nin Arap Yarımadası'nın güneyine ve Kızıldeniz'e aktif ve kalıcı olarak girmesi bölge ülkeleri arasındaki güç dengesini etkilemiştir. Yemen'in güneyden Kızıldeniz'e ve Babü'l-Mendeb'e açılan kapıya sahip olması, BAE'nin bu önemli bölgeyi ve uluslararası denizcilik hatlarını devralmasını ve Körfez ve Af-

rika Boynuzu'ndaki güç dengesini kendi lehine değiştirmiştir. BAE'nin bölge üzerindeki genişleme ve hegemonya stratejisi, Cibuti, Eritre ve Somali gibi Kızıldeniz'i çevreleyen bazı ülkeler üzerindeki etkisini hızlandırmıştır.

Babü'l-Mendeb Boğazı gibi kritik su yollarını kontrol eden jeo-stratejik konumu, insan potansiyeli ve doğal kaynaklarıyla Yemen'in Körfez dengeleri için önemli bir ülke olduğu söylenebilir. Bu özellikler Yemen'i tarih boyunca genişleme arzusundaki devletler ve büyük imparatorluklar için önemli bir hedef haline getirmiştir. Yemen'de çatışmaların ve kaosu devamı Körfez devletlerinde bazı değişimlere ve dalgalanmalara neden olabileceği gibi başta petrol ticareti olmak üzere küresel ticaretin akışını da olumsuz etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Çünkü küresel ticaret hatlarının korunması, bölgesel ve uluslararası bir çatışma yaratabilecek olan Yemen su yollarının korunmasına bağlıdır. Ayrıca Yemen'deki karmaşa, Yemen karasularını kullanan ticari gemilerin sahibi olan ülkeler ve uluslararası şirketler için bir güvenlik endişesi yaratmaktadır. Bunun açık bir örneği, Körfez ve Kızıldeniz'deki ticari ve askeri gemileri hedef alan bazı saldırıların Yemen'in içinden gerçekleştirilmiş olmasıdır. Husi-Salih kuvvetleri tarafından 2016'da bir BAE gemisine ve Babü'l-Mendeb Boğazı'ndaki bir ABD gemisine saldırılar gerçekleştirilmiştir.

BAE'nin Yemen'deki politikası nedeniyle bölgenin ulusal güvenliğini etkileyebilecek en önemli güvenlik tehditlerinden biri de aşırı ve terörist grupların ortaya çıkmasıdır. El-Kaide ve DAESH gibi örgütler, güneydeki Aden, Abyan, Şabva ve Hadramut gibi BAE kuvvetleri tarafından kontrol edilen bölgelerde faaliyet göstermektedir. Hem terör örgütleriyle hem de İran projesinin bir uzantısı olarak değerlendirildiği Husiler ile mücadele ettiğini iddia eden BAE'nin aynı zamanda Yemen hükümetinin gücünü zayıflatması Yemen halkı ve diğer ülkeler arasında endişelere yol açmaktadır. BAE'nin Yemen'de uzun süredir devam ettirdiği bölge-

deki güçlerin birbirini zayıflatmasına yönelik stratejisinin ortaya çıkardığı güvensizlik, askeri yeteneklerini artıran Husi hareketi gibi bazı isyancı gruplar için önemli bir teşvik kaynağı olmuştur. Yemen'deki BAE politikası, çoğunlukla Selefi harekete ait unsurlardan oluşan Ebu Abbas grubu gibi aşırılık yanlısı grupların da ortaya çıkmasına yol açmıştır. BAE tarafından des-

teklenen kuvvetlere ait radikal Selefi akımların çok sayıda üyesi bulunmaktadır. Başta Medhalî Selefiler olmak üzere Cumhuriyet Bekçileri Kuvvetleri, Amalika Tugayları, Güvenlik Kemeri Kuvvetleri, Elit Kuvvetler ve Hadramut, Şabva ve Mahralı Elit Kuvvetler gibi kuvvetlerde de çok sayıda Selefi milis görev almaktadır.

Sonnotlar

- ¹ Ali El-Deheb, “Devaf” el-Deur el-İmarati fi’l-Harb el-Yemeniyye ve Mehadirh”, Al Jazeera Centre for Studies, 16 September 2019.
- ² Eleonora Ardemagni, “The UAE’s Security-Economic Nexus in Yemen”, Carnegie Endowment For International Peace, 19 July 2018.
- ³ Carmelo Cruz, “The UAE’s Role in Yemen”, International Policy Digest, 20 March 2018.
- ⁴ Sari Arraf, “The Armed Conflict in Yemen: A Complicated Mosaic”, The Geneva Academy, October 2017, s.4.
- ⁵ “Hal Yurid el-Halij el-İntisar ala İran em Lediyih Atmafi’l-Yemen?”, Abaad Studies and Research Center, 14 December 2019.
- ⁶ Yemen Shabab, “Reis Nekabet Omal Mina Aden:et-Tahaluf Yerfud Duhul es-Sufun LeikafNe; at el-Mina”, 14 December 2019.
- ⁷ Yemen Shabab, “Vezir el-Nakl El Yemeni: Metar Aden ed-Duveli la Yahda’minen-Nahiye el-Emniyye, li’l-Hukumeti’ş-Şeriyye”, Youtube, 16 September 2019.
- ⁸ Adil el-Ahmedi, “Ezmet Metar Aden: Fasıl min es-Sira bin Hadi ve el-İmarat, Al Araby, 16 September 2019.
- ⁹ “UAE withdraws its troops from Aden, hands control to Saudi Arabia”, Reuters, 10 December 2019.
- ¹⁰ Twitter, https://twitter.com/SAIlgabwani/status/1189619322311860225?ref_src=twsrc%5Etfw, 10 December 2019.
- ¹¹ “El-’Avdeh el-Menkvseh Lil-Hukumeh İle Aden, Hel Hiye Bevalidir Feşel İtifak er-Riyad”, Al Jazeera, 21 December 2019).
- ¹² “Yemen’s Fractured South: Socotra and Mahrah”, ACLED, p.3, 14.12.2019.
- ¹³ İsmail Numan Telci & Tuba Öztürk Horoz, “Military Bases in the Foreign Policy of the United Arab Emirates”, Insight Turkey, Vol: 20, No: 2, Spring 2018, s. 143-165.
- ¹⁴ Bethan Mckernan ve Lucy Towers, “Socotra island: The Unesco-protected ‘Jewel of Arabia’ vanishing amid Yemen’s civil war”, Independent, 16 September 2019.
- ¹⁵ “Yemen’s Fractured South”, ACLED, p.4.
- ¹⁶ “El-Kissa el-Kamileh li Seytarat el-İmarat ala Jeziret Sokatra” Al Araby, 14 December 2019.
- ¹⁷ Mckernan & Towers, “Socotra island: The Unesco-protected ‘Jewel of Arabia’ vanishing amid Yemen’s civil war”, Independent, 16 September 2019.
- ¹⁸ “El-Kissa el-Kamileh”, Al Araby, 2017.
- ¹⁹ “Al Jazeera Tv: Lilkiset Bekiyye: Sokotra El Yemeniyyeh beyn eş-Şeriyye veAtma’ Ebu Dabi”, Youtube, 14.12.2019.
- ²⁰ “Cuzur Ebu Dabi Tehtedn 30 Elf Zevuc min Tuyur el-Gag”, El-ittihad, 14 December 2019.
- ²¹ “Socotra governor accuses UAE delegate of seizing gov’t institutions”, Debrief, 16 September 2019.
- ²² Facebook, <https://www.facebook.com/AhmedObaidBinDaghar/posts/726726784118253/>, 14 December 2019.
- ²³ “İstifhal el-Ezmeh, Hukumet el-Yemen Teşku el-İmaratli Meclis el-Emn”, Al Jazeera, 14 December 2019.

- 24 “El-Ehzab ve el-Kuva el-Siyasiyye Teşiid Bitebat el-Mevkif el-Vatani li'l-Kiyadeh”, El-Misak News, 14 December 2019.
- 25 “Yemen at the UN – May 2018 Review”, Sana’a Center for Strategic Studies, 16 September 2019.
- 26 Abdulkhaleq Abdulla, https://twitter.com/Abdulkhaleq_UAE/status/992836753181544448?ref_src=twsrc%5Etfw, Twiter, 5 May 2018.
- 27 Anwar Gargash, <https://twitter.com/AnwarGargash/status/992422727813386240>, Twitter, 16 September 2019.
- 28 “El-Kuvat el-İmaratiyyeh Temna’ İsti’naf Tasdir el-Gaz min Belhaf Ve Tuhedid Bikesf Nakileh Limene Zeh Şuhnaf Neftiyyeh”, Al-Harrf 28, 16 September 2019.
- 29 “Al Jazeera Mübaşir TV: Vezir el-Nakl el-Yemeni: el-İmarat Enşcet CüyüşKabeliyyeh fi el-Muhafadat el Muharra ve'l-Vad'u Hünak Seyyi' Cidden”, Youtube, 16 September 2019.
- 30 “Bi't-Tefasil... Hakeze Tukersin el-İmarat Merfık el-Yemen Ve'tuadwel Mevaridehe el-Maliyye”, Al Araby, 16 September 2019.
- 31 “Hezramevut Teşku el-Seccan”, Al Jazeera, 16 September 2019.
- 32 “Al Jazeera: El-Şeyh Salim el-Hureyzi, el-Saudiyyeh Caetli'htılal el-Yemen”, Youtube, 16 September 2019.
- 33 “Al-Arabi TV: El-Sa'at el-Âhireh, Tecessüs el-İmarat... Meskat Tuekkid”, Youtube, 16 September 2019.
- 34 “The March on Al-Mahra”, Sana’a Center for Strategic Studies, 16 September 2019.
- 35 “From Isolation to the Eye of a Geopolitical Storm”, Sana’a Center for Strategic Studies, 16 September 2019.
- 36 Bel Trew, “Inside east Yemen: The Gulf’s new proxy war no one is talking about”, Independent, 16 September 2019.
- 37 Afif El-Seyid Abdullah, “Ehemm Cuzur el-Alem.. İstiraiciyen Ceziret Meyyon (Berim)”, Aden el-Ged, 16 September 2019.
- 38 Neil Melvin, “The Foreign Military Presence In The Horn Of Africa Region”, Stockholm International Peace Research Institute, p.18, 18 December 2019.
- 39 “El-Yemen, Tehrir Mıntikat Zübab el-Sahiliyye ve el-Kuvat eş-Şeriyye min Medinet el-Maha”, Sabq, 14 December 2019.
- 40 “El-Yemen Marik Kurb Mede Babül Mendeb ve 68 Katil fi Yevmeyn”, Ra El-Yeum, 16 September 2019.
- 41 “Al Jazeera Arabic TV: Mesa’i İmaratiyye Lilseytere Ala el-Sahil el-Gerbılli’ Yemen”, Youtube, 16 September 2019.
- 42 “El-Erd el-Mensiyyeh 2: Halet Hukuk el-İnsan Fi el-Yemen”, Sam’s Organization for Rights and Freedoms, 16 September 2019.
- 43 “Salih Abu Avdel, HubaraTehrir el-Maha Semeretistiraticiyeh Naciheh”, Alittihad, 15 December 2019.
- 44 “El-İmarart Tohevil Mina el-Maha İle Sekeneh Eskeriyye”, Al Jazeera, 15 December 2019.
- 45 “Al Jazeera TV: Li'l-Kıssat Bakiyye, bıKarat İmarati.. el-Yemeniyun ve es-Saydel-Muharram fi Miyahihim”, 15 December 2019.
- 46 “El-Maha Haric Sultat el-Devleh el-Yemeniyyeh.. İstıtlâ’ min Dahiliha Yekşif Keyfe Tudiruhe el-İmarat el-An”, El-Mevki’ Post, 15 December 2019).

- 47 Ali El-Deheb, “Mina el-Hudeydeh: el-Devr Ve Afag Fi el-Herb el-Yemeniyeh”, Al Jazeera, 16 Septmeber 2019.
- 48 El Deheb, “Mina El Hudeydeh”, s.6.
- 49 “Nebze Ta’rifiyyeh Mina es-Salif”, Yemen Red Sea Ports Corporation, 16 September 2019.
- 50 Yemen Oil and Gas Corporation, <http://www.yogc.com.ye/ar/view.asp?ID=89>, 16 September 2019.
- 51 “İstiraticiyet & Sinaryo Tehrir el-Hudeydeh Fi el-Mizaneyin el-Askeri ve el-Siyasi”, Abaad Studies and Research Center, 15 December 2019.
- 52 “Mina el-Hudeydeh: Şiriyen el-Hayah”, Al Araby, 16 September 2019.
- 53 “Yemen: Key Concerns for Hodeida Battle”, Human Rights Watch, 16 September 2019.
- 54 “Yemen Advancing to wards Peace as Ceasefire in Hodeidah”, United Nations, 15 December 2019.
- 55 “Aden’s Historic Statement”, Official website of the Southern Transitional Council, 16 September 2019.
- 56 Merve Akın, “A Self-Defeating War: Regional Powers and Local Actors in Yemen”, TRT World Research Centre, 16 September 2019.
- 57 Pillars & Harvest, “UAE influence in Yemen”, Abaad Studies & Research Center, Yemen 2018, s.27.
- 58 Eleonora Ardemagni, “UAE-Backed Militias Maximize Yemen’s Fragmentation”, Istituto Affari Internazionali, 15 December 2019.
- 59 “İkalet el-Muhafizin el-Yemeniyyin... Darbeh li Meclis Ebu Dabi ve el-Red Murtekeb”, Al Araby, 16 September 2019.
- 60 Pillars & Harvest, “UAE influence in Yemen”, s.29.
- 61 “Do the Gulf states want to win over Iran or have ambitions in Yemen”, Abaad Studies and Research Center, 16 September 2019.
- 62 “El-Yemen: Aden Taht Seytarat el’İnfisaliyyin el-Cenubiyyin ve’l-Hukumeh Mühasarah fi Kasr el-Riâseh” France24, 16 September 2019.
- 63 “Hukümet Hadi Ted’uile’l-İntikali li’l’Avdeh ile’l-Mesar el-Siyasi”, RT Online, 16 September 2019.
- 64 “RT Arabic TV: Vezir Hariciyyet el-Yemen: el-Meclis el-Cenubi lem Yemtelik el-Şer’iyye ve men Yerfei’s-Silah fi Vech ed-Devleh Yasnâfi Mesak el-Husiyyin”, Youtube, 16 September 2019.
- 65 “Do the Gulf states want to win over”, Abaad, s.15-16.
- 66 Twitter, https://twitter.com/Dhahi_Khalfan/status/857991281393500160, 16 September 2019.
- 67 Twitter, <https://twitter.com/anwargargash/status/858215394775117824>, 16 September 2019.
- 68 “Yemen’s ‘Handshake moment’: What other peace processes can tell us about the Riyadh Agreement”, The Chr. Michelsen Institute, 10 December 2019.
- 69 Gregory D. Johnsen, “Who’s Fighting Whom in Yemen?”, Arabia Foundation, 3 August 2018.
- 70 “Amid Humanitarian Crisis”, United Nations, s.20, 15 December 2019.
- 71 A.g.e.

- 72 Gregory D. Johnsen, "Who's Fighting Whom in Yemen", 2019.
- 73 Ali El-Deheb, "El-Teşkilat el-Müseleha el-Tebi'h Lil-İmarat Fi el-Yemen Ve tesireha el-Eskeri Ve el-siyasi", Almarsdpost, 16 September 2019.
- 74 Michael Maggie, Wilson Trish ve Keath Lee, "AP Investigation: US allies, al-Qaida battle rebels in Yemen", Associated Press News, 16 September 2019.
- 75 Yemeni Ministry of Interior, <https://imoyemen.com/news/7877>, 16 September 2019.
- 76 "El-Katil el-Hafi, el-İğtiyalat fi Medinet Aden", Sam Organization for Rights and Freedoms, 16 September 2019.
- 77 Ali El-Deheb, age, 2019.
- 78 Hasan Abdulrazaq, "El-viyet el-Amalika fi'l-Yemen.. Harb el-İntikam Min el-Husiyyin", Resif 22, 16 September 2019.
- 79 Ali El-Deheb, age, 2019.
- 80 Muhammed Hayir Musa, "El-Cemiyeh el-Yemeniyye el- Musellehah.. Zira Askeri Limen", Al Jazeera, 15 December 2019.
- 81 "The U.S. put a Yemeni warlord on a terrorist list. One of its close allies is still arming him", Washington Post, 16 September 2019.
- 82 "Men Hu el-Kiyadi el-Selefi Ebu el-ebbas", Almawqea Post, 16 September 2019.
- 83 Ali El-Deheb, age, 2019.
- 84 "France 24 Arabic: Ayderus el-Zebidi: Hukumet Bin Dager Ahezet Fursetehe ve seNet'aven Ma'a Necl Salih fi İtar el-Şeriyye", Youtube, 16 September 2019.
- 85 "Maza Te'rif an Kuvat "en-Nuhba el-Hadremiyyeh", Ma Mühammuha ve Eyn Teşekkelet?", Yemen Press, 16 September 2019.
- 86 Muhammed Mahfuz Bin Sumede, "Hel Ya'ud el-Tarih Nefsu", Almukalla Now, 16 September 2019.
- 87 Atika El-Burini, "Eyin Teg' Şabva", Mawdo, 16 September 2019.
- 88 Ali El-Deheb, age, 2019.
- 89 Hunna Aden, "Takrir Has An Kuvvet El Nuhbe el-Şebvaniye Beyn el-Vakı'el-Maaş ve't-Tehediyat el Mustekbel ve Delalat el-Madi", Hunaaden, 16 September 2019.
- 90 "Al Araby TV: el-Sa'h el'-Hireh, Tecesus el-İmarat..Meskat Tu'kid", Youtube, 16 September 2019).
- 91 İsmail Numan Telci, Mustafa Yetim ve Gökhan Ereli, "Yemen İç Savaşı: Bölgesel ve Küresel Aktörler, Yerel Unsurlar ve Çatışmanın Geleceği", Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, Rapor No: 9, Ocak 2020, s.12.
- 92 "France 24 TV: Vezir El Dahiliyeh El Yemeni: Lil imaratiyon Hum El Hail Dun Avdet Hadi İle Aden", Youtube, 16 September 2019.
- 93 Mohammed Hassan al-Qadi, "The Iranian Role in Yemen and its Implications on the Regional Security", Arabian Gulf Centre for Iranian Studies, 2017, s. 81.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

مرکز دراسات الشرق الأوسط

Center for Middle Eastern Studies

📍 Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok.
No:3 Çankaya/Ankara

☎ +90 (850) 888 15 20
☎ +90 (312) 430 39 48

✉ info@orsam.org.tr
🌐 www.orsam.org.tr

📌 🌐 📺 📺
orsamtr